

KÁLVINISTA SZEMLE

A SZLOVÁKIAI REFORMÁTUS KERESZTYÉN EGYHÁZ
HIVATALOS LAPJA

LXXXVI. évfolyam

1. szám

Komárom, 2015. január

Ára 35 cent

ISTEN IGAZ IMÁDATÁRÓL AZ ÉV KEZDETÉN

„Az Isten Lélek, és akik imádják őt, azoknak lélekben és igazságban kell imádniuk” (Jn 4,24). Az újesztendő kezdetén nagy szükségét érezzük annak, hogy a legjobb tanács alapján tudjunk indulni. Ezért is történik meg az, hogy sokan ilyenkor tesznek különféle fogadalmakat: ezt másként fogom tenni, amazt elhagyom, most már változtatok az életmódomon. A keresztyén embertől sincs távol ez az indulat, hiszen a mi Urunk szándéka is az, hogy régi énünket legyőzve, az Ő erejével, új emberekként tudjunk élni.

Ez az ige, amely a Bibliaolvasó vezérfonalunk ez évi vezérigéje, az Isten imádatáról szól. Jézus a samáriai asszonnyal beszélgetve mondja ezt. Az asszony bizonyosságot akar afelől, hogy ki imádja helyesen és hol imádják helyesen Istent.

Jézus az ilyen teológiai kérdések megválaszolásánál mindig nagyon mélyre, a gyökerekig megy és az Atya Isten eredeti szándékát állítja hallgatósága elé. Mert az Atya Isten szándéka a törvényekkel az, hogy a szívünk indulatát megváltoztassa.

Ezért szól Jézus *A hegyi beszéd*-ben is arról, hogy Ő nem azért jött, hogy a törvényt eltörölje, hanem hogy betöltsse. A törvény magyarázatánál is a szív indulatát állítja elé, amikor a „megmondatott a régieknek – én pedig azt mondom néktek” szókapcsolatot használja.

Mert az Isten igazi imádata, a Neki való szolgálat, az Ő törvényére való odafigyelés mindig a szív dolga. Amint a szívből származnak a gonosz gondolatok (Mt 15,19), amint a szívnek teljességéből szól a száj (Mt 12,34), és amint a szívnek indulata lehet jó vagy gonosz, úgy az Isten imádatát is ez határozza meg. Pál apostol arról tesz bizonyosságot a rómaiaknak írott levelében, hogy az ember balgatag szíve elsötétedett (Róma 1,21) és „a teremtményt imádták és szolgálták a Teremtő helyett” (Róma 1,25). El-

tűnt tehát a lényeg: Isten bensőséges ismerete és meghajlás az Isten előtt. Az istenimádat formaság lett.

Jézus meg akar szabadítani a pusztá külsőségektől, formaságoktól, lélektelen és élettelen szokásoktól. Meg akar szabadítani attól a hamis érzéstől, hogy a templom csöndje, misztikuma, és a szép orgonaszó emeli fel az embert Istenhez. E helyett azt szeretné, ha az ember megismerné Őt igazán, ha szívében döntés születne az Ő követésére, ha szíve indulata megváltozna: köszív helyett hússzívet kapna. Így válna mindenki lelki emberré, aki hálát tud adni azért a gazdagságért, amit Jézus Krisztusban megkapott, aki tudja, hogy élete nagy kérdései elrendeződtek, aki ha kér, leginkább más-

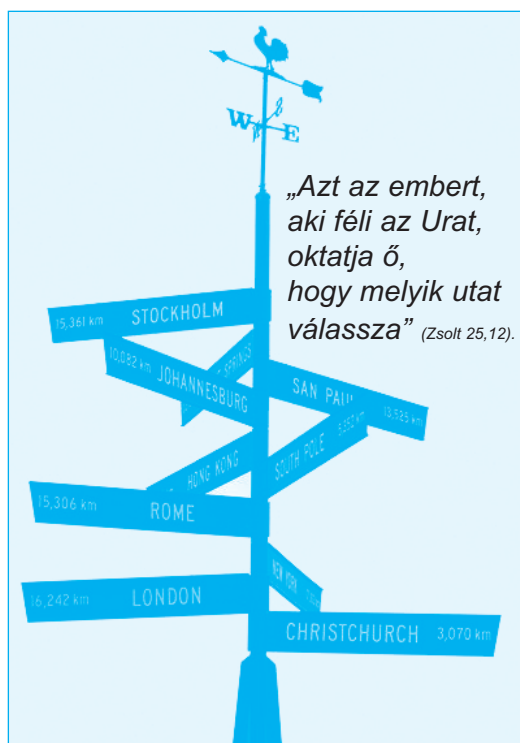
sokért teszi, s ha munkálkodik, azt szolgálatnak tekinti. Tehát egész élete Istent dicsőíti.

Mennyivel nyugodtabb, gazdagabb és szebb lenne az életünk, ha a szívünk indulata ilyen lenne. Keresztelő János próféciája valósulna meg: „minden szakadékot töltsetek fel, minden hegyet és halmot hordjatok el, legyen a görbe út egyenessé, a göröngyös simává: és meglátja minden halandó az Isten szabadítását” (Lk 3,5–6). Mert csak az Istennek odaszánt életből fakadnak éltető gyümölcsök.

Mi is mindannyian Istentől új lehetőséget kaptunk: megmutatni szolgálatunkkal szívünk indulatát. Nemcsak egy új esztendőbe lépünk, hanem ezzel az évvel egyházunkban egy új választási ciklus is kezdődik. Sokan kaptunk

bizalmat a gyülekezetektől. Igyekezünk arra, hogy Isten igaz imádóinak bizonyuljunk, akik „lélekben és igazságban imádják az Atyát, mert az Atya ilyen imádókat keres magának” (Jn 4,23b).

Fazekas László

Újévi kérés

*„Isten erejével a mázsás teher könnyű,
mint a szalmaszál – nélküle mázsás
súly a szalmaszál is.”*

Luther

Láttam, Uram!

**Egyik béna volt, a másik aszott, sárga...
vagy nem volt lába...**

**De a Te fényed hullt a betegágyra!
Hitükkel elrejtőztek nálad,
és úgy hordozták mázsás terhüket
a Te erőddel, mint a szalmaszálat.**

És láttam szalmaszál alatt roskadozókat.

Mert mázsás teher

könnyű, mint a kis szalmaszál, Veled.

De nélküled

a szalmaszál is mázsás súly lehet.

Új évbe indulok,

és nem tudom, mi vár rám.

Csak azt tudom: velem vagy, nem hagysz árván.

Csak azt tudom: utam már kijelölted.

Mint bízó gyermek, járhatok előtted.

**Te mérsz ki bűt, örömet, munkát, terhet,
s irgalmad mindegyikbe áldást rejtett.**

**Csak egyet adj: hogy céliránt haladjak,
hogy szalmaszálak alatt ne roskadjak!**

**És ha szereteted mázsás teherrel
tenné próbára ezt a gyenge vállat –
segíts úgy vinni mázsás terhemet
a Te erőddel – mint a szalmaszálat!**

Az ÚR színe előtt

Dicsőítelek Téged, Felséges Úr, magasságokban lakozó Isten, hozzám lehajolt irgalmas Atyám, a Te teremtet világodnak hozzád szüntelenül felszálló magasztalásával. A folyóvizek Uram, a folyóvizek zúgnak és Rólad mondanak éneket. A tengerek viharzó messzeségein át a Te felségedről és hatalmadról születik a zsoltár. Madárfiókák és halk tavaszi eső örök bölcsességedről mondanak dalt. Hegyomlások és viharok, égő erdők zúgása hirdetik, hogy hatalmas és rettenetes Úr vagy világod fölött. Áldalak Téged, hogy ebben a teremtettségben, mint egy nagy tükörben megpillanthatom a Te dicsőségedet. A víztükörben és az éjszakában, egy szempár ragyogásában, iszonyatos szakadékok sötéttségében tükröződik felém dicsőség, hatalmad, mindenhatóságod. Egyben megvallom, hogy ez a világ nemcsak megmutat Téged, Atyám, hanem el is rejt előlem. Kereslek Téged nagy vágyakozással, hogy ne csak követekkel és szolgálókkal, tavaszaiddal és a téli hervadásokkal szólhassak, kereslek Téged én, halhatatlan lélek, aki teremtetéssel engem, aki a semmiségből előhívtál, hogy szemtől szembe megérezhessem jelenvalóságod. Rettegve és félelemmel kereslek, mert tudom, hogy nem állhatok meg a Te közelségedben. Nyugtalanul és pihenés nélkül kereslek, mert a magad számára teremtetéssel és nincs addig nyugodalmam énnekem, amíg Hozzád nem érkezem. Parancsolj a Te szolgálóknak, hegyormoknak és viharoknak, virágoknak és könnyecseppeknek, hadd vezessenek engem Feléd. Nyisd meg az én szemeimet, hogy lássalak teremtetett dolgaiddal Téged. De nyisd meg az én lelki látásomat is, a hitet, hogy mindezen túl, mint élő és személyes Istent, az én Uram Krisztus Atyját megtaláljalak és szeresselek. **Ámen.**

Muraközy Gyula

Isten gondviseléséről tett bizonyosságot, aligha tudnánk elképzelni, hogy bált szervezett volna Isten ügyének megsegítésére.

Mi lenne, ha miközben a jótékonysági bálon a *Schneider Fáni* dallamára önfeláldozó mulat a bálozó közönség (ahol a zenekar még egy-két egyházi éneket is játszana), amikor mindenki reménykedve várja, hogy a tombola sorsolásánál rámosolyog-e a szerencse – megtörténne Jézus visszajövetele? Vajon kié lenne a főnyeremény? Ki örülhetne a bevételnek? Kire vonatkozhatna Jézus szava: „*Jól van, jó és hű szolgálóm, a kevésen hű voltál, sokat bízok rád ezután, menj be urad ünnepe lakomájára!*” (Mt 25,21).

Szabó András

Mi lenne, ha...?

Mi lenne, ha archeológiai kutatások alkalmával előkerülne Efezus környékén egy lelet, amely arról szólna, hogy az efezusi gyülekezet Pál apostol idejében jótékonysági bált szervezett a jeruzsálemi keresztyének támogatására. Hogy a jól sikerült jótékonysági bálon az Afrodité templom zenekara játszott, és a bevételt elküldték a rászorulóknak megsegítésére.

Bizonyára lennének, akik azt mondanák: lám csak, már az első keresztyének is így segítettek magukon és egymáson! Mások, akik a Szentírás alapján ismerik Pál apostolt, meggyőződéssel állítanák, hogy annak az embernek, aki azt mondja, hogy „élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus”, nem ez a módszere a testvéri segítségnyújtásra.

Mi lenne, ha genfi levéltárakból előkerülne egy dokumentum, mely szerint a genfi gyülekezet presbitériuma Kálvin János vezetésével nagy sikerű jótékonysági bált szervezett a szerveződő iskolák és diakónia támogatására. A belépőjegyekből és a felajánlott tombolák eladá-

sából származó bevételt jótékonysági célra fordították. Kálvin Jánosról, aki állhatatosan ragaszkodott a Szentírásból megismert igazsághoz, aki a szószékről Isten országának eljövételét hirdette,

Honestissimus Csémy Lajos professzor!

Egyházunk Elnöksége azzal a megtisztelő feladattal bízott meg, hogy az SZRKE által nemrég létrehozott Pálóczi Czinke István-díj odaítélése alkalmából, melynek átadása a VIII. Zsinat 12. ülésének keretei között ünnepélyesen fog megtörténni, Téged, Professzor Úr, első díjazottként köszöntselek. A felkérésnek több oknál fogva, boldogan teszlek eleget.

Erdélyi Géza nyugalmazott püspök Csémy Lajos professzor nevében átveszi a kitüntetést. (Szarvas László fotói)

Teremtő Atyánk oly hosszú élettel ajándékozott meg, hogy – amint egyik leveledben írtad – „kilencven évek múltán” is megtartott szeretteid és egyházunk számára. Kilencvenegy esztendő az emberi élet időtartamát tekintve nagyon sok, hisz már egykori tanítványaid közül is többen meghaltak, mások nyugálományba vonultak, mint jómagam is.

Hálás vagyok Istennek, hogy alkalmat adott viszonznom egykori köszönetedet, mint Téged mindig is nagyrabecsülő tanítványod, ahogy Te írtad: szolgál- és munkatársad, az egyetemi katedrán utódod, és mindmáig bizalmas jó barátod. Urunk nagy kegyelmének bizonyosságát látjuk abban, hogy Te itt vagy, szellemi frissességben telnek napjaid, s egészen mostanáig kész voltál – munkád mellett – a teológiánkon folyó tudományos munkát támogatni, segíteni.

Ez az ünnepélyes óra alkalmat ad arra, hogy őszinte tisztelettel és szeretettel kérdéseket tegyünk fel önmagunknak, s azokat meg is válaszoljuk. Először is azt kérdezzük, hogy egyházunk milyen ajándékokat kapott személyedben az Úrtól? Mit jelentett és jelent számunkra tanári munkád, erkölcsi tartásod a 20. század próbákkal teli véres foragatában?

Jóllehet, az egyházszervezetben megmaradtál (talán a legfontosabb) a lelki-

Őszinte tisztelettel és szeretettel MÉLTATÁS EGY DÍJÁTADÁS KAPCSÁN

pásztori tisztség mellett, de képességed, kivételes felkészültséged és gazdag ismereteid alapján református egyházunk kezdettől fogva igényelte személyedet, s Te vállaltad képviselőtünk, amikor és ahol tudományos szinten kellett állást foglalni vagy különböző fórumokon bölcsen megnyilatkozni akár egyház-

lenes személyek jelenlétében is. Bárki megtanulhatta Tőled, hogy önmagával azonos maradv, miként lehet hitben, tudományban becsületesen meg- és kiállni. Ennek mindenkor tanúi lehettünk különböző alkalmakon: országos összejöveteleken, békekonferenciákon, lelkesztő-

vábbképző tanfolyamokon, ahol az állam képviselői fülüket hegyezve, árgus szemekkel figyeltek minden szavadra. Egyértelmű magatartásod, amelyből világosan kiolvasható volt, hogy semmilyen ideológiai, politikai vagy hatalmi érdeknek nem vagy hajlandó kiszolgáltatni magadat, sem tanítványaidat, számunkra máig el-igazító, erőt és erkölcsi szilárdságot adó.

Jelen voltál az egyházunk kebelében tartott lelkesztő vizsgákon, mindig a tudományos igényességet tartva szem előtt. A távoli fővárosban, Prágában élve, élénk kapcsolatban maradtál egyházzal, volt gyülekezeteddel, de rólunk, egykori tanítványaidról sem feledkeztél el. Munkád oroszlanrésze azonban Prágához, előbb a Koménusz Teológiai Fakultáshoz, majd a Károly Egyetem Teológiai Karához kötődik. Lelkesznmzedékeket tanítottál, irányítottál – így komoly befolyást gyakorolva egyházi közgondolkodásunkra. Negyven esztendőn át voltál

tanára, docense, aztán professzora a híres egyetemnek. Tanári tevékenységednek elsősorban mindenkor tanítványaid voltak a nyertesei. Nem akármilyen idöket éltünk át Veled együtt, négy-öt száz, esetenként hét-nyolcszáz kilométernyi távolságban az otthonától. Mindenkor készséges segítöje, tanácsolója és támasza voltál egyházunk ott tanuló növendékeinek. Az egyetemi katedrán kívül vállaltad a vasárnapi igeszolgálatokat is.

A teológiai tudományok terén és a különböző bizottságokban itthon és külföldön kifejtett tevékenységedre nagy megbecsüléssel tekintünk. Egész pályádon, a cél felé haladva, egyenes úton jártál, sem jobbra, sem balra nem tértél el, pedig könyörtelen történelmi erök kényszere alatt telt el életed nagy része. Egész életed, igényes, szerény, de annál szilárdabb magatartásod erősített minket és mindnyájunknak példát szolgáltatott, büszkéek voltunk és vagyunk Rád. Emberi magatartásod mindenkor biztatólag hatott ránk. Hited, óriási műveltséged megakadályozta a bármely jellegű kisebbségi érzés kifejlödését bennünk. Ma is hálások vagyunk Istennek mindazért, amit személyedben kaptunk.

Méltán lettél a Pálóczi Czinke István-díj első díjazottja. A kitüntetéshez szív-

Csémy Lajos professzor videókonferencia által volt jelen az eseményen.

ből, szeretettel gratulálunk, Isten tartson meg közöttünk még sokáig!

Erdélyi Géza

(Elhangzott Rimaszombatban, december 6-án, a cikluszáró Zsinatot megelőző istentisztelet után, ahol sor került az első Pálóczi Czinke István-díj átadására.)

2014. december 31-én egyházunkban lezárult egy hatéves választási ciklus. A kilenc egyházmegye hat esperesi szolgálati helyén váltás történt. Az alábbiakban pár mondat erejéig a leköszönő esperesek tekintenek vissza az eltelt hat évre.

POZSONYI EGYHÁZMEGYE

Nagyon sok tekintetben pozitívan értékelem az elmúlt hat évet. A korábbi évekhez viszonyítva nagyon jó megállapítani, hogy az egyházmegyei közgyűléseken és a kommunikáció egyéb területein megtanultuk egymás véleményét tiszteletben tartani. Elmaradtak azok az indulatos megnyilvánulások, amik korábban jellemzőek voltak. Mindenképpen jónak tartom a testvéri egyetértést, illetve a másik véleményének a tiszteletben tartását, hogy az egyházmegye lelkészi karában kialakult egy jó közösség és hogy a lelkészek háromnegyed része aktívan bekapcsolódik az egyházmegye eseményeibe. Megfigyelésem, tudomásom szerint a fiatal lelkészek között is jó kapcsolat van.

Szabó András

Aztán jónak tartom, hogy az egyházmegye területén, ha látványos lélekszámbeli növekedést nem is értünk el, de a ciklus elején megállapodott a fogyás, illetve stabilizálódott a gyülekezetek létszáma. Pozitívumnak tartom, hogy vannak evangelizációk, hogy lelki megújulást keres a gyülekezetek többsége. Azt gondolom (ami emberileg látható, mérhető), az egyházmegye jó közeg arra, hogy Isten megáldhassa és adhasson gyümölcsöket a következő időkben is.

KOMÁROMI EGYHÁZMEGYE

Istennek hála – úgy érzem – nem volt hiábavaló a hat évnek a küzdelme! Mind az egyházmegyeiben, mind az egyes gyülekezetekben előfordultak eleinte egyenetlenségek, amiket részben rövidebb, részben hosszabb idő alatt, de hála az Úrnak, sikerült elsimítani és viszonylagos békességet teremteni.

Egyházmegyéinkben ebben a választási ciklusban félállásban szolgálatot kapott egy diakóniai lelkipásztor, aki igyekezett

Ha visszanezék a megtett útra...

megmozgatni a gyülekezeteket. Itt azért sajnos vannak hiányosságaink, mert az egyes gyülekezetek belső életébe nehezen tudott behatolni, inkább csak egyházmegyei szinten sikerült szerveznie a különböző akciókat.

Állandó alkalmaink voltak az egyházmegyei pedagógustalálkozók, amiket minden év őszén sikeresen szerveztünk meg

Dobai Sándor

Martoson, és az egyházmegyei bibliaverseny, amit százötven-kétszáz gyermek részére szerveztünk – szintén évente. Nagy eredménynek tartom azt is, hogy az egyházmegyei presbiteri konferenciára az egyházmegye gyülekezeteiből tömegesen jelentkeztek a presbiterok és a gondnokok.

BARSI EGYHÁZMEGYE

Az utóbbi hat évet illetően egy nagyon-nagyon erős pozitívumot tudok mondani: mára megértették a presbiterok a gyülekezetek társulásának a lényegét, hogy nem lehet tizenöt-húszlelkes anyaegyházközségeket fenntartani. Így a harmincöt anyaegyházunkból maradt huszonhárom, ugyanis két-három gyülekezet, anyaegyházközségek a filiákkal összefogtak, társultak. Így most már a parókiákat fenn lehet tartani a lelkészek számára. Ezt ítélem a legpozitívabb történéssnek. Máskü-

Kiss Pál

lönben ment minden a maga rendjén. Zajlottak a gyermek- és ifjúsági táborok, Nagysallóban volt minden évben gyermektábor, az ifjúsági hét pedig váltakozva: hol Nagysallóban, hol Nyitrán. Mindeközben zajlottak a gyülekezeti táborok is, a zselíziek és a lévaiak például rendszeresen szerveztek külön is. Havonta lelkészértekezletet tartottunk Nagysallóban,

ahol a huszonhárom lelkésszel megbeszéltük az épp aktuális teendőket.

Az elmúlt esztendőben elkészült az ipolyságiak új temploma, Nagykálnán pedig a hetven éve lebombázott templom újjáépítéséért adhattunk hálát Istennek.

ZEMPLÉNI EGYHÁZMEGYE

Megítélésem szerint – ami ugyan emberi és majd az Úr Isten természetesen megítéli – sok mindent sikerült az egyházmegyeiben megvalósítani, ami azelőtt nem volt. A gyülekezetekben mindenütt rend van. A lelkészi gárda megfiatalodott, több gyülekezetbe fiatal lelkész lett megválasztva, Isten segítségével folyik a munka. Rendszeresen vannak ifjúsági alkalmak, gyülekezetenként vagy közösen az egyházmegye területén. Első alkalommal 2011-ben, majd 2014-ben sikerült egy nagyon színvonalas egyházmegyei napot tartanunk. Sok más munka is folyik az egyházmegyeiben, ami minden bizonnyal az Isten dicsőségét szolgálja.

Molnár Elemér

Hálát adok az Úr Istennek a szolgálataért, azért hogy engem vezetett, segített, hogy sok mindent el tudtuk végezni. Jó reménységgel vagyok, hogy ez a munka nem áll meg és a gyülekezetekben, a lelkészi közösségben továbbra is Isten dicsőítése folyik majd, hogy a lelkipásztorok közösségében is olyan viszony és helyzet alakul ki, ami nem fogja akadályozni a munkát és csak előbbre jutunk: magasztaljuk az Urat és hirdetjük az evangéliumot.

UNGI EGYHÁZMEGYE

Hálát adok Isten megtartó szeretetéért, hogy egyházunk legkisebb egyházmegyéjében is megtapasztaltuk áldásait, ahol nagy hangsúlyt fektettünk az évente két alkalommal megtartott evangelizációs hetekre. A nyugdíjba vonult lelkipásztorok helyére (Abara, Vaján, Bés) fiatal lelkészek érkeztek, akik beilleszkedtek az egyházmegye lelki életében. A deregyői Tanulmányi Központ, a nagykaposi ifjú-
(Folytatás a 6. oldalon)

1559 – Kálvin János főművének, az Institutio végleges formában való megjelenésének az éve (az első kiadása még 1536-ban volt).

Ha a 16. századba visszacsöppenve, valami ma is használatos tárgyat keressünk, bizonyára bajban lennénk. Viszont mindazok, akik Bibliát olvasó emberek vagyunk, társakra találhatnánk: leülhetnénk egy-egy Írás fölé hajló ember mellé – mert a Szentírás már ott volt az emberek kezében. Ugyanaz a könyv, mint amiből mi is táplálkozunk. És a világ nyugati részén már Kálvin Institutioja is ismert volt.

Nálunk „Szenci Molnár Albert az 1610-es évek vége felé fogott hozzá Bethlen Gábor »kegyelmes parancsolatából«, Rákóczi György és mások kivánságára a magyar fordítás elkészítéséhez. Oppenheimi és heidelbergi tartózkodása alatt éveken át dolgozott rajta, megfeszített szorgalommal, ezernyi gond és szenvedés között. A fordítás 1624-ben jelent meg Hanauban, ahová Heidelberg feldúlása után menekült, miután a zsoldosok »keményen megsanyargatták« és minden vagyonától megfosztották” – olvasható Bihary Mihály egy előadásában.

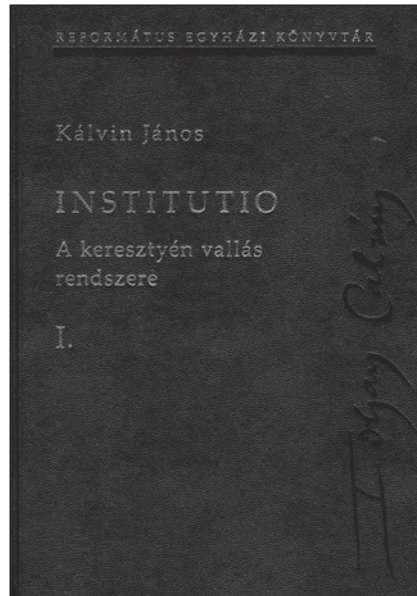
Gömörország

A negyedévente megjelenő, magát az északi magyar peremvidék fórumaként aposztrofáló periodika az elmúlt év novemberében jelent meg a Gömör-Kis-honti Múzeum Egyesület kiadásában.

Kiemelt témául a kálvini örökséget választották. Rimaszombati Kazai János, 18. századi lelkész imádságával indít a lap: *A Magyar Nemzetért való Könyör-*

Institutio

A reformáció hatására a magyarországi népesség majdnem 90 százaléka protestánssá lett. Az emberek az anyanyelvükön hallhatták már az igehirdetéseket (amik korábban latinul zajlottak), és a kor kedvezett a művelődés felvirágzásának is. (Ez bizonyíték arra, hogy a tudás és a műveltség elsősorban a betűk, könyvek által terjed, nem szükségeltetik hozzá érintőképernyő...).

gés a címe. Majd B. Kovács István (a Gömörország felelős kiadója, összeállítója) *Reformátusok a 17-18. századi Rimaszombatban* című előtanulmányában személyekről, tisztségekről, a sákramentum kiszolgáltatásának feltételeiről, életfordító eseményekről, egyházi intézményekről, az akkori gyülekezeti élet erkölcsi szempontjairól, névválasztásról stb. ír. Böszörménye István tanulmányának a *Fegyelmi ügyek a losonci református gimnáziumban az 1848-as forradalmat megelőző időszakban* a témája. Az írás az akkori iskolai rendszabállyal kezdődik, melyből többek között megtudhatjuk, hogy „A mérsékelt Dohányzás megengedettik, de a mértékhaladó tilalmaztatik”, majd pedig a szabályok ellen vétők története olvasható.

Személyes hangvételű a néhai Varga Imre püspökről szóló írás, amelyben fia, Varga Géza emlékszik vissza édesapja életére. Majd pedig az 1938 utáni időszak csehszlovákiai reformátusságáról szóló Varga Imre írást közli a lap.

Természetesen az említett írásokon kívül még több egyéb tanulmány is olvasható a Gömörország 3. számában, melyet R. Kovács Attila szintén református vonatkozású szép felvételei illusztrálnak.

Kis Lucia

2014-ben pedig elkészült a legújabb magyar fordítása az Institutionnak, amit Buzogány Dezső kolozsvári teológia professzor ültetett át a mai nyelvre. Négy éven keresztül dolgozott rajta, hogy közérthetővé és maivá tegye a kálvini gondolatokat úgy, hogy azok a Szentírás jobb értésében segítségünkre lehessenek. „*A célunk az volt, hogy inkább Kálvin gondolatait adjuk át pontosan, mint magát a kálvini szöveget.*” Ebben a munkában volt társa Bogárdi Szabó István püspök szaklektorként, aki a 450 éves mű kapcsán többek közt megjegyezte: „*Kálvin fő törekvése az volt, hogy a maga korának emberét elvezesse az evangéliumhoz, Isten Krisztusban kinyilatkoztatott szeretetéhez, az egyetlen forráshoz, amely minket keresztyénné tesz és keresztyénként életet.*” És ezt az eligazítást, segítséget nyújtja a ma emberének is az 1300 oldalas mű.

„*Kálvin kézen fog, és úgy vezet minket, majd elengedi kezünket, és társunk lesz a Krisztus-követésben. Az Institutio nem regény, hanem kemény eledel, de emészthető, és el kell olvasni*” – mondja Buzogány Dezső, a fordító.

–kdl–

(Kálvin Kiadó, Budapest 2014)

Feladvány

Hol van eltemetve Kálvin János?

Kérjük, hogy megfejtésüket legkésőbb **február 15-ig** nyílt levelezőlapra, képeslapra vagy e-mailen juttassák el a Kálvinista Szemle szerkesztőségének címére (**930 10 Dolný Štál 386**). A helyes választ beküldők közt ajándék könyveket sorsolunk ki.

A novemberi számban feltett kérdésre azok válaszoltak helyesen, akik szerint *A magvető* példázatát a Máté, Márk és Lukács evangéliumokban olvashatjuk.

Azon kedves olvasóink közül, akik helyes megfejtést küldtek be, hárman részesülnek – a Zsinati Elnökség jóvoltából – könyvjutalomban, mégpedig **Fekete Irén** (Hétfény), **Horváth Zsuzsa** (Torna) és **Matu Edit** (Reste).

Mindhárman egy *Isten szól hozzád!* című gyermekeknek szóló áhítatos könyvet kapnak ajándékba. Nyereményükhöz gratulálunk, postán küldjük el.

A szerkesztőség

(Befejezés a 4. oldalról)

sági központ mellé megépült Abarán egy 80 személy befogadására alkalmas gyülekezeti ház. A Mátyóc-vajkóci gyülekezet társult a bajánháza gyülekezetéhez, parókia hiányában leányegyházzá nyílt.

Mártha Géza

vánítottatott. Így a 14 anyaegyházból 13 lett. Európai uniós támogatással megújult a vajáni református alapiskola, melynek következménye, hogy jelenleg az egyházmegye tartozás terhe alatt van. Az iskola 150-160 gyermek oktatását biztosítja. Az egyházmegye területén három öregotthon is található, ahol rendszeres az igehirdetés, a lelkipálosítás. Ha Isten útmutató és taná-

Ha visszanezünk a megtett útra...

csoló igéjének és vezérlő Szentlelkének engedelmeskedni fogunk, a jövőben is napoként fogjuk érezni Urunk áldását.

NAGYMIHÁLYI EGYHÁZMEGYE

A mi egyházmegyénk a kisebbek közé tartozik egyházunkban. Jellemző sajátossága, hogy gyülekezeteink számához mérten kevés a lelkészünk, aminek következtében nagy terhet viselnek és lehet, hogy emiatt kevesebb idejük jut a lelkipásztori munkára. Ennek ellenére nagyon pozitívan értékelem a munkájukat, mert gyülekezeteink élnek és mindenki igyekszik a munkáját a lehető legjobban végezni. Természetesen emberileg értékelni valamit mindig egy kicsit hiányos dolog, és majd az Úr Isten a maga idejében értékeli mindent.

Negatívumot jelentett számunkra az elmúlt időszakban, hogy egyházunk csatlakozott a Magyar Református Egyházhoz, ami lehet, hogy több energiánkat fel-

emésztette. Ezzel ugyanis a kezdetekkor nem számoltunk. De én vallom, hogy még ha valami a mi megítélésünk szerint nem is jól alakul, annak is van valami értelme:

Mária Meňkyová

kikristályosítja a teológiai álláspontunkat és gondolkodásunkat, és mindazt, amin a szolgálatunk alapszik.

Úgyhogy Istennek hála, az egyházi élet működik, még a bajok ellenére is (amik feltehetőleg mindenütt vannak), és ez nem csupán a munkánknak köszönhető, hanem, hogy Isten megáldja azt.

-sa-

NÉPSZAVAZÁS: éljünk a lehetőséggel!

Kedves Testvérek az Úr Jézus Krisztusban!

2015. február 7-én népszavazás lesz három olyan komoly kérdéssel kapcsolatban, amelyek megválaszolása egyrészt megmutatja keresztyén elkötelezettségünket Isten Igéje iránt, másrészt nagyban befolyásolja népünk jövőjét

Egyetért-e azzal, hogy házasságnak csak egy férfi és egy nő kötelékét lehessen nevezni?

és társadalmi szabályait. A szavazólapokon található három kérdés a házasság és a gyermeknevelés témakörét érinti. Keresztyén elkötelezettségünkön fakad, hogy ezekben a témákban egyértelműen Istennek a Szentírásban adott kijelentései az irányadóak számunkra.

Ezért is fogadta el Egyetemesek Egyházunk Zsinata a 2013. november 28-29-én Rimaszombatban megtartott 10. ülésén a szlovákiai keresztyén egyházak legfelsőbb képviselőinek a családról szóló nyilatkozatát, amelyben többek között ezt olvashatjuk: „Aggodalommal figyeljük, hogy a világ némely – különösen gazdaságilag fejlett országai – trendjei egyre inkább beépülnek Szlovákia társadalmá-

ba. Tanúi vagyunk annak, hogy kis lépésként megkérdőjeleződik a házasság jelentősége, és a család alapjai bomlásnak indultak. Ha ezen felül még a társadalomban működő világi tekintélyek döntései által olyan légkör jönne létre, amely megkérdőjelezi a házasság intézményét, mint férfi és nő kapcsolata, maga a család is, amely ilyen házasságra épül, különböző veszélyeknek és torzulásoknak lenne kitéve.

Az Úr Jézus Krisztus igazolja a férfi és nő kapcsolatát, mint a társadalom alapvető egységét a Mt 19,1-9 versekben. A házasság és család Isten szándéka e világ számára. Meggyőződésünk, hogy a házasságnak, mint férfi és nő szövetségének, és a családnak, amit al-

Egyetért-e azzal, hogy azonos nemű párok vagy csoportok számára ne legyen lehetővé téve a gyermekek örökbefogadása, nevelése?

kotnak, nincs más alternatívája a társadalomban, amiben Isten kedvét lelne, és amin áldása megnyugodna. Soha semmilyen más kötelék nem lesz egyenértékű a férfi és nő házasságával.”

Egyetért-e azzal, hogy az oktatási intézmények ne követelhessék meg a gyermekek részvételét (amennyiben a szülő vagy a gyermek nem értenek egyet a tananyag tartalmával) azokon az órákon, melyek tananyaga a szexuális viselkedéssel illetve az eutanázia kérdésével foglalkozik?

Ezzel a Szlovákiában lévő keresztyén egyházak – köztük mi is – egyértelműen elköteleztük magunkat azon értékrend mellett, amelyet nyomon követhetünk a Szentírás alapján.

Kérjük ezért a testvéreket, hogy **2015. február 7-én** minél többen **vegyünk részt a népszavazáson** és a három kérdésre „igen” választ adva, tegyünk bizonyosságot keresztyén hitünkéről és Isten által meghatározott értékrendünkéről, elutasítva ezzel azt a liberális szellemiséget, amely már eddig is nagyon sok kárt okozott a népek és nemzetek életében.

Fekete Vince
főgondnok

Fazekas László
püspök

Egyházi lapunk, a Kálvinista Szemle, 2014 májusában adott hírt arról, hogy az MRE Zsinata április 23–24-én Budapesten megtartott ülésén hivatalosan is elfogadta a revideált új fordítású Bibliát. A Biblia címlapján olvasható az a megjegyzés, hogy „Magyar nyelvre fordította és revideálta a Magyar Bibliatársulat Szöveggondozó Bizottsága”. Mindkét fogalmazásban tehát kettős jellemzésről van szó: fordításról és revízióról.

A református bibliaolvasó embereknek a régebben (de még ma is) használt Biblia jut az eszükbe, amelyben ezt olvashatjuk: „Magyar nyelvre fordította Károli Gáspár. Az eredeti szöveggel egybevetett és átdolgozott kiadás”. Azaz egyszersmind itt is fordításról és revízióról is szó van.

Az új magyar (protestáns) Biblia felőli tájékozódásunkat itt kell kezdenünk. Az 1590-ben, még a fordító neve nélkül megjelent, de a következő kiadásokban már Károli Gáspár nevét viselő bibliafordítást, századokon keresztül sem tudta más, újabb fordítás pótolni. Kisebb javításokkal egészében véve változatlanul megmaradt az istentiszteleti és kegyességi használatban. A 19. században jelentkező szükség és igény azonban már mindenképpen elkerülhetetlennek tartotta a magyar Biblia szövegének korszerűsítését, akár alapos átdolgozás (revízió), akár új fordítás által.

Az 1908-as fordítású Biblia

Többszöri előkészület és próbálkozás után, a 19. század vége táján megkezdődött az új magyar bibliafordítás elkészítése. Ez a munka csak a 20. század elejére készült el, és megjelenése évéről 1908-as fordításnak ismerjük. Fordításnak készült ugyan, de a fordítást meghatározó irányelvek és a Károli Bibliához kötődő hagyomány következtében az eredményt éppúgy tarthatjuk revízióknak, mint fordításnak. Ebből kifolyólag egyrészt érték bírálatok is, másrészt azonban az egyházi liturgiai használatban és a személyes kegyességben úgyszólván máig használatosnak és népszerűnek bizonyult.

Mindenesetre világos volt, hogy az 1908-as fordítás nem oldotta meg, csupán elodázta az új, korszerű bibliafordítás feladatát. Ez azonban – minden szándék ellenére is – az első világháború miatt, és az azt követő nemzeti katasztrófával terhelt viszonyok között nem valósulhatott meg. A II. világháború után a világ zűrzavara és külső-belső bizonytalansága közepette az egyház helyesen látta meg, hogy számára az egyik legsürgesebb és legfontosabb feladat Isten Igéjé-

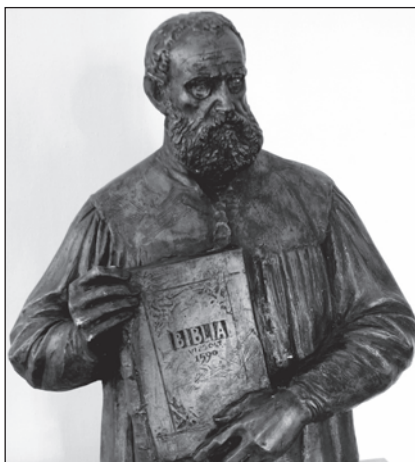
Szemtanú, követő és áldások részese Az új magyar bibliafordítás kapcsán

nek új megértése és szolgálata az igehirdetés és a lelki építés által.

Az új fordítás munkálatai 1947-ben kezdődtek el. Az Ószövetségi és Újszövetségi fordítóbizottság tagjai (református és evangélikus teológiai tanárok és más szakértők) azt a megbízatást kapták, hogy a néhai Czeglédy Sándor által készített, kéziratban lévő teljes bibliarevizíójának szövegét alapul véve, az eredeti héber és görög nyelvből készítsenek egy alapos szövegrevíziót.

Az Újszövetségi revízió tagjai 1947–51 között el is készítették a revideált szöveget, amely előbb fokozatosan 11 próbafüzetben jelent meg. Ez a munka mérsékeltén korszerűsítő revízióknak bizonyult, és önálló kiadásban is megjelent, mégis világossá tette azt, hogy valóban új fordításra van szükség.

Az Ószövetségi fordítóbizottság (szintén református és evangélikus szakemberek) 1948-ban kezdte el munkáját. Kezdet-

Károli Gáspár szobra Göncön

ben őket is a Czeglédy-féle szöveg revideálása kötötte. Első munkájukat, az 1951-ben megjelent Genezist (Mózes első könyvének fordítását) is ennek a megbízatásnak irányelvei szabták meg. A bizottság munka közben azonban fokozatosan meggyőződött arról, hogy – akár a Czeglédy fordítás figyelembevételével is – valójában nem revíziót, hanem új fordítást kell készíteni. Az ehhez kapott felhatalmazás és megbízatás kiterjedt az Újszövetségre is, tehát azt is újra kellett fordítani. A revízióként már elkészített első próbafordítást, az Eredet Könyvét pedig később, 1962-ben újra lefordították és ki is adták a próbafüzetek sorában. (A folyamatosan megjelentetett *Próbafüzetek* kiadásának célja az volt, hogy a bibliafordítás munkáját a szakbizottság tagjain túl hazai és külföldi szakértők, sőt egyháztagok is követhessék

és indokolt véleményeikkel és javaslaikkal ellenőrizzék és támogassák.)

Az Ószövetség fordítása így 1948-tól kezdve az 1966-ban megjelent utolsó, 18. próbafüzettel (a Kisprófétákkal) fejeződött be, az Újszövetség pedig három próbafüzetben jelent meg. Az Újszövetség fordítását a fentebb említett első revízióval szemben teljesen új összetételű bizottság végezte. Az Ószövetség fordításának majdnem 20 évig tartó folyamatában a munkabizottság tagjai fokozatosan kicserélődtek az idősebb korosztály tagjainak elhalálása következtében. Az új tagok a középkorú és fiatalabb generációhoz tartoztak, és így az idősebb nemzedék némileg konzervatívabb szemléletét és munkamódszerét következetesen korszerűbb elveket követve folytatták. A munkában szerzett tapasztalatok által, és a nemzetközi bibliafordítási tudomány hatására módosult, illetve kialakult a helyesnek talált és követett munkamódszer, és így a fordítás munkája egységesebbé és egyöntetűbbé vált.

Az utolsó próbafüzet megjelenésével nem fejeződött be a munka: következett a nem kevésbé igényes szuperrevízió. Át kellett vizsgálni és egységesíteni a szöveget, figyelembe véve a beérkezett észrevételeket és javaslatokat is. Ebben a szakaszban kaptak lehetőséget a külföldi magyar református egyházak is, hogy képviselőik útján részt vehessenek az új bibliafordítás végső kialakításában.

1975-ben elkészült az új fordítás

A szuperrevíziót mindkét bizottság 1974-re elvégezte, és így 1975-ben megjelenhetett a valóban új magyar bibliafordítás.

A fordítás általános időszerűségét bizonyítja az is, hogy a század második felében sorra jöttek létre új bibliafordítások. Közülük csak a leginkább mértékadó fordításokat említjük: az angol *The New English Bible* (1961–1970), az amerikai *Revised Standard Version* (1952), a revideált német Luther-fordítás (1965), a római katolikus *Jeruzsálemi Biblia* (Fr. 1956, N. 1969), sőt a római katolikus új latin bibliafordítás a *Nova Vulgata* (1979), a maga módján mindegyik mértékadó teljesítmény volt, amelyek már a legkorszerűbb bibliatudományi ismereteket, fordításelméleti elveket és módszereket alkalmazták.

Külön megemlítendő a zsidó Buber-Rosenzweig egyéni, de gondolatébresztő, sőt

(Folytatás a 8. oldalon)

(Folytatás a 7. oldalról)
kihívó fordítása, valamint olyan egészen modern fölfogású, jelentősen szabad köznyelvi fordítások (*Die Gute Nachricht*, *Good News for modern Man* stb.), amelyek a mai, szekularizálódott ember gondolkodásához és nyelvéhez alkalmazkodnak, és így mintegy missziói célt tartottak szem előtt. A fordításelmélet legnagyobb hatású rendszerét E. A. Nida amerikai tudós, klasszikus és bibliai nyelvész és munkatársai dolgozták ki az 1950–60-as években. Fordítási elveik és személyes közreműködésük jelentős hatással bírt a magyar bibliafordítók munkájára is.

A tartalmi hűségen volt a hangsúly

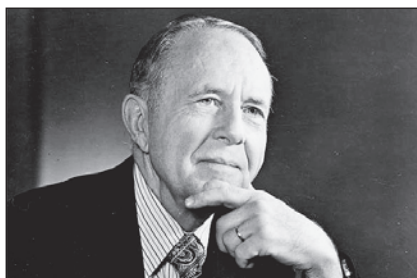
Az új magyar fordítás (mint a többiek is tették különböző mértékben) a hagyományos szó- és formahű fordítás helyett az ún. dinamikus ekvivalencia elvét alkalmazta, ami azt jelenti, hogy a fordítás szövege tartalmilag megfelelő módon fejezze ki a héber vagy görög szöveg mondanivalóját. Fontos a szavak helyes megválasztása. Ugyanazon héber vagy görög szónak lehetnek különböző megfelelői a magyar nyelvben pl. *1Móz 1,1*: ég vagy menny; apa, atya, ősatya; vagy éppen előd; gyermek vagy gyerek stb. A megfelelő kifejezést a maga helyén az összefüggés alapján kell megválasztani. A szinonimák fogalmi tartalma ugyanaz, de logikai, érzelmi, vagy teológiai vonatkozásaik szerint más és más szinten helyezkednek el, pl. „*Ábrahám atyánk*”, de „*test szerinti apák*”. A menny és ég szavakat, amelyek ugyanannak a héber *sámajim* szónak magyar jelentései, összefüggésük szerint, nagy elővigyázatossággal kell használni, amit mutat pl. az, hogy a Biblia legelső versének fordítása hogyan változik. Az 1908-as fordításban így olvassuk: „*Kezdetben teremtette Isten az eget és a földet*”. Az 1975-ös és 1990-es szerint „*a mennyet és a földet*”, a 2014-es fordítás pedig visszatér „*az eget és a földet*” fordításhoz. Képes kifejezéseknél is gyakran találunk az összefüggéshez alkalmazott fordítást, mint pl.: „*eltörni a kenyér botját*” (*3Móz 26,26*), ehelyett a 2014-es fordítás: „*tönkretenni a félretett ételmet*”, de a *Zsolt 105,16*-ban megmarad a régi „*eltörte a kenyér botját*”. Megjegyezzük, hogy a régi görög fordítás (LXX) is lefordítja, így: „*kenyér hiányával sújtalak benneteket*”.

Vannak azonban olyan héber szavak, amelyeknek eredeti kifejezését hiba és kár lenne megváltoztatni. Például a *Zsolt 23,4*: „*ha a halál árnyéka völgyében járok is*”. Még jelentősebb a mondat szerkezetének helyes értelmezése és visszaadása.

Szemtanú, követő és áldások részese Az új magyar bibliafordítás kapcsán

Korábban a formai hűségre figyeltek

A formális ekvivalencia elve szerint az átdadó (héber vagy görög nyelv) formai sajátosságait, képi kifejezéseit, mondat-szerkezetét és lehetőleg az egyes szavakat is híven kell visszaadni. A régebbi bibliafordítások ezt a módszert igyekeztek alkalmazni, egyrészt a Szentírás iránti tiszteletből, másrészt abból a meggyőződésből, hogy így adhatják vissza legpontosabban az eredeti „szent” szöveg értelmét. Különösen a zsidó fordítások használják ezt a módszert. Jó példa erre a *Péld 30,32–33* fordítása. Egy régebbi zsidó fordítás így próbálja magyarul pontosan visszaadni a héber szöveget: „*Ha elvete-mültél emelkedésedben és ha gazul viselkedtél: kezet szájra! Mert tejnek szorítása kihoz vajat És orrnak szorítása kihoz vért, és harag szorítása kihoz vizsályt*” (Perls Ármin, 1907). A héber szövegben az utolsó három mondatban szereplő igék ugyanazok. Az első háromszori héber ige jelentése: *nyomni, szorítani*, a másik háromszor ismétlődő ige értelme: *kihozni, produkálni*. Ez a fordítás, bár pontos, a magyar nyelvben régies és erőltetett.

A dinamikus vagy más néven funkcionális ekvivalencia elméletének megalkotója, a bibliafordítás modern kori atyja, Eugene A. Nida

A 2014-es fordítás szövege: „*Ha fennhéjázásból bolondságot követtél el, és rájöttél, tedd kezedet a szádra! Ha tejfölt köpülnek vaj lesz belőle, Ha az orrot erősen fújja, vér jön belőle, És ha haragot szítanak, perpatvar lesz belőle*”. Megmarad tehát a párhuzamos kötött forma (parallelizmus membrorum), de az átvévő nyelvnek megfelelő eszközeivel kifejezve, a három tételben ismétlődő szavak formai hatását a magyar határozószó, a „*belőle*” pótolja.

Egy másik példa a dinamikus ekvivalenciára

Az 1908-as fordítás így szól: „*Mikor pedig megkérdez téged a nép, vagy a pró-*

féta, vagy a pap, mondván: Micsoda az Úrnak terhe? akkor mondd meg nekik azt: Mi a teher? Az, hogy elvetlek titeket, azt mondja az Úr. Amely próféta vagy pap, vagy község azt mondja: Ez az Úrnak terhe, meglátogatom azt az embert és annak házát” (*Jer 23,33–34*). A 2014-es fordításban: „*Ha egy próféta, vagy pap, vagy a nép az Úr ígétéről beszél, megbüntetem azt az embert házanépével együtt*”.

Az egyetlen különbség a „*teher*” szó helyett az „*ígétet*” szó használata. A héber „*masszá*” alapértelme teher; isteni kijelentés: vészterhes jövődőlés. Jeremiás prófétától azonban a kérdezők olyan prófétai kijelentést várnak, amely számukra kedvező, azaz a szabadság ígétét szeretnék tőle hallani. (Hasonló helyzetet ír le a hamis próféták esetében a *2Krón 18,4–22*.) A „*masszá*” kifejezésnek ilyen irányú bővítését nyelvi példák is megerősítik: az *Ez 24,25*-ben az „*et masszá nafsam*” az 1908-as fordításban: „*lelkük kívánságát*”, az újhéber „*masszó pánim*” meg egyenesen „*részrehajlást*” jelent. Szép példa egy évezredes fordítói tévedés helyreigazítására a *2Sám 12,31*.

Már a régi görög (LXX), a latin (Vulgata) és a reformációs fordításokban, sőt egészen a múlt század közepéig így fordítják: (Dávid) „*a népet pedig, mely benne vala, kihozatá, és némelyét fűrés, némelyét vasborona alá, némelyét fejsze alá vetteté; némelyeket mészkemencén vitt által...*”. A Próbafüzet még 1965-ben így fordít: „*A hadinépet pedig kihozatta, fűrés, cséplő szán, vasfejsze alá vetette, vagy mészégető kemencében égette el...*”. Az 1975-ös, 1990-es és 2014-es fordításban: „*A benne levő népet pedig kihozatta, és fűrésszel, vascákánnyal és vasfejszével dolgoztatta, meg tégláégető kemencékhez rendelte ki őket*”. Sok helyen a bizonytalan vagy vitatott értelmű héber kifejezést a 2014-es fordítás találóan fordítja. Pl. a *Ruth 4,1*-ben a „*pelóni-almóni*” hapax legomenon (egyetlen helyen előforduló adat – a szerk. megj.) héber kifejezést így fordítja: „*Ülj ide testvér!*” Károli ezt a verset még így fordította: „*Térj ide, ülj le itt, hallad-e te!*” Van még olyan modern fordítás is, amely a „*pelóni-almóni*” kifejezést „*X.Y.*”-nal adja vissza. A Példabeszédek sajátos, sürített fogalmazású szentenciáit is igyekszik a fordítás érthetővé tenni.

Az 1908-as fordítás: „*A bölcs embernek szíve az ő jobbkezénél van; a bolondnak pedig szíve balkezénél*” (*Préd 9,22*).
(Folytatás a 9. oldalon)

Szemtanú, követő és áldások részese Az új magyar bibliafordítás kapcsán

(Befejezés a 8. oldalról)

A 2014-es fordítás: „A bölcs ember gondolatai a jóra, az ostoba gondolatai a rosszra irányulnak”. És végül a sok lehetséges példa közül lássunk egy régóta nehezen értelmezhető verset.

Az 1908-as fordítás: „Vesd a te kenyéredet a víz színére, mert sok nap múlva megtalálod azt” (Préd 11,1). (Károli még a víz melletti termékeny földre érti a vetést!) A 2014-es fordítás: „Osztogasd bő kézzel kenyéredet, mert idő múltával viszszyanyered azt!” Az Ószövetség záró mondata (Malakiás könyve), az 1908-as fordítás szerint így hangzik: „Hogy el ne jőjjelek, és meg ne verjem a földet átokkal” (Mal 3,24). A LXX a záró vers után megismétli a 22. verset, nyilván azért, hogy a könyv ne végződjék átokkal. A magyar fordítás viszont a 24. verset így fogalmazza meg: „Hogy pusztulással ne sujt-sam a földet, amikor eljövök”. Ezáltal számunkra az Ószövetség utolsó próféciája eschatologikus kilátással végződik: Isten eljövendő királyi uralmának ígéretével.

Mi a helyzet az Újszövetség fordításával?

Az Újszövetségben ilyen feltűnő és meglepő fordítási példákat aligha találunk, de ott is tapasztalható a szöveg pontosítására, világosabb értelmezésre és következetes nyelvi kiegyenlítésre irányuló törekvés. Szövegkritikai szempontból figyelemre méltó a szövegváltozatok, különösen a Textus Receptus megfontolt használata, amely az újabb kori kritikai kiadásokban olykor háttérbe szorult. A Jn 2,4-et, ami az eredeti nyelvnek idegenszerű kifejezőmódja miatt számunkra nehezen érthető, az 1908-as így fordítja: „Mi közöm nékem te hozzád, oh asszony?”; a 2014-es szerint: „Vajon én-rám tartozik ez, vagy terád, asszony?” – ami még mindig aligha tűnik kielégítő megoldásnak. (Más fordítások egyszerűsíteni próbálják, pl. a Jeruzsálemi Biblia: „Was willst du von mir, Frau?” – „Mit akarsz tőlem asszony?”) A megízeltlenült sőről szóló ige (Mt 5,13) 1908-as fordítása: „Ha pedig a só megízeltlenül, mivel sózzák meg?” A 2014-es fordítás egyszerű és érthető: „Ha a só megízeltlenül, mivel lehetne ízet visszaadni?” A Jn 1,18-at az 1908-as így fordítja: „Az Istent soha senki nem látta; az egyszülött Fiú, aki az Atya kebelében van, az jelentette ki (őt)”; a 2014-es fordítás szövegkritikai döntés

alapján így fordítja: „Istent soha senki sem látta: az egyszülött Isten, aki az Atya kebelén van, az jelentette ki őt”. Más fordítások máig megtartják az „egyszülött Fiú” olvasatot. Az újkori szövegkutatás szerint a régi kéziratok többsége az egyszülött Isten formulával az Atya és a Fiú lényegi egységét akarja kifejezni. Amint a Jn 1,1 is írja: „Kezdetben volt az Ige és az Ige Istennél volt, és az Ige Isten volt”.

Formai változtatások

Az 1975-ös kiadás (külföldi példára) próbálkozott egész oldalas szedéssel, az 1990-es és a 2014-es kiadás visszatért a kéthasábos szövegképhez, amelynél a jobboldali oszlop alatt található a visszautalások feltüntetése, és egyes esetekben rövid magyarázatok is. Az egyes fejezetek elején rövid összefoglalások (summary) vannak; szükség szerint a fejezetekben a nagyobb, önálló egységeket is tartalmi utalás előzi meg, de az 1975-ös kiadás főlegesen elaprózó gyakorlatát visszafogták. Megszűnt a régebbi biblia-kiadások gyakorlata, a kiemelt versek vastag betűs nyomása is.

Folytathatnánk a példákat, de hadd fejezzük be az ókori egyházatya, Augusti-

A revideált új fordítású Biblia bemutatója az MRE 2014 áprilisi Zsinatán

nus mondasával, aki Vallomásai szerint ezt a szót hallotta nyitott Bibliája fölött: „Tolle, lege!” (Vedd, és olvasd!) Egészében véve, ha a magyar Biblia új fordításának vizsgálatában az 1908-as, az 1975-ös, az 1990-es és a végső, 2014-es (revíziók) szövegeit összehasonlítjuk, megerősödik bennünk az a meggyőződés, hogy igazából most is a Károli Bibliát olvassuk, amely megújult, de nem vált idegenné, hanem korunk lehetőségeihez képest elérhető tökéletességre újult meg.

A cikkíró megjegyzése

A magyar bibliafordítás munkáját kezdetektől fogva figyelemmel kísértem. Az Újszövetség 1951–1952 között megje-

lent fordításának Próbafüzeteit, majd az Ószövetség 1951–1961 közt és az Újszövetség új fordításának 1966–1969 között megjelent Próbafüzeteit megjelenésük során megszereztem, és feltűnő új fordítású részeit az eredeti szövegekkel, valamint a nagyjából hasonló időben megjelent cseh ökumenikus fordítással összevettem.

A legelsőként 1951-ben megjelent Mózes első könyvének Próbafüzetben megjelent fordítását a Kálvinista Szemle 1952/12. számában ismerttettem (Az Eredet Könyve. Új Magyar Bibliafordítás). Kapcsolatban voltam egykori pápai professzoraimmal, Pongrácz Józseffel és Tóth Lajossal, személyes találkozások alkalmával vagy levélben más fordítóbizottsági tagokkal is (Budai Gergely, Pákozdy László Márton), különösen pedig a szuperrevízió időszakában Tóth Kálmán professzorral, akivel kapcsolataim még a pápai teológiáról datálódtak. Egyházunk igyekezett figyelemmel kísérni a bibliafordítás munkáját. Varga Imre püspök közvetítésével részt vehettem Kelet-Németországban E. Nida és társainak (R. Kassühlke) fordításelméleti szemináriumában Tóth Kálmánnal együtt, majd a Budapesten 1970-ben tartott nemzetközi tanácskozáson, amelyet a Magyar Bibliatanács és a Nemzetközi Bibliatársulat rendezett, 1971-ben pedig egy Halléban tartott bibliafordítási szemináriumon (Tóth Kálmán és Szathmáry Sándor professzorokkal együtt), végül pedig a szuperrevízió utolsó fázisának azon tanácskozásán, amelyen néhány fönntartott bibliai hely végleges fordítása (pl. Jer 1,11–12) felől kellett dönten.

Ezen a magyarországi fordítók, a Bibliatanács képviselői, és a külföldi magyar református egyházak megbízottjai vettek részt. Egyházunkat Bihary Mihály docenssel ketten képviseltük.

Megemlítem még, hogy mint Egyházunk Lelkészképesítő Bizottságának tagja, aki az Ószövetség és Újszövetség tárgyköreinek vizsgabiztos voltam, az első lelkészképesítő vizsga kandidátusai számára írásbeli dolgozatként folyamatosan kiadtam az 1975-ben megjelent bibliafordítás földolgozását, amely pár év alatt teljesen el is készült.

Itt emlékezem meg hálásan Tóth Károly püspök segítségéről, aki teológusainkat 1975-től ingyen ellátta az új Bibliával.

Megfoghatatlan csodának és kegyelemnek kell tartanom, hogy az 1951-től 2014-ig: kezdetektől befejezéséig tanúja, követője és áldásainak résztvevője lehettem az új magyar bibliafordításnak.

Csőny Lajos

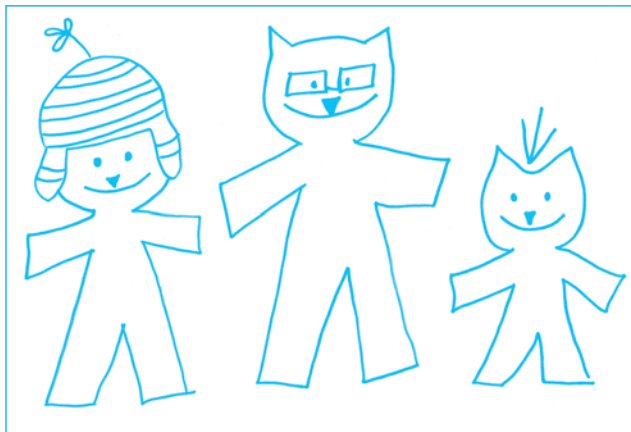
Drága cicák

(Semmiképp nem plázacicák!)

A *Gru* mese nemcsak a 3-tól 10 évesekig tartó korosztályt ihlette meg gyülekezetünkben, hanem néhány 15 pluszos leányt is. Régebben kikérték maguknak, hogy cicáknak szólítsam őket (tettem ezt minden rosszindulatú célzás nélkül, egyszerűen macskás vagyok, szeretem ezeket a szabad lényeket), a *Gru* megnézése után viszont kifejezetten élvezték, hogy ők lehetnek a három kiscica, a három kislány: Agnes, Edit, Margo.

Miért? Miért osztották ki egymás között a szerepeket, és szólították egymást így néhány hónapon keresztül, mikor annak előtte megsértődtek, ha cicának szólították őket? Mert ezeket a kiscicákat, kislányokat Gru bácsi örökbe fogadta és nagyon szerette őket, mert személyében vicces, jópofa apukát

kaptak, aki mindent megtett, hogy boldognak lássa őket. Megvédte őket minden rossztól, figyelt rájuk, még a születésnap partijukat is úgy felügyelte, hogy az egy kiemelkedő nap legyen az életükben. Végül még táncra is perdült velük!

18 pluszosok leszünk, és mi még mindig arra vágyunk, hogy valaki így szeressen, így gondozzon minket... És ez a vágyunk az öregséggel sem lesz kisebb. Ez az a vágy, ami mindig ott lesz a szívünkben, hogy gyerme-

kei szeretnénk lenni valakinek, aki szeret, megvéd, örökbe fogad, akihez odabújhatunk, aki nem taszít el magától, nem dob el, hanem inkább megsimogat, és megcirógat, és kedves szavakkal biztat, vigasztal, bátorít. Isten bánik így velünk.

Mivel nem vagyunk cicák, ezért nem dorombolhatunk az Atyánk ölében, de elmondhatjuk imádságunkban neki, hogy mennyi sokat is jelent számunkra, hogy megtörténik velünk a csoda, ami nemcsak a mesében van, és ami felülmúl minden fantáziát: „Emberi kötelekkel vontam őket, a szeretet kötelékével. Úgy bántam velük, mint amikor valaki arcához emeli gyermekét: jóságosan enni adtam nekik” (Hós 11,4).

Hát ki ne szeretne Isten gyermekének „szerepével” azonosulni, és nemcsak néhány hónap erejéig, amíg tart a *Gru*-láz, hanem élete végéig, és még azon is túl!

Blanár Gabriella

Ne a bizonytalanba kapaszkodj!

„Akik félitek az Urat, az Úrban bizzatok! Segítségetek és pajzsotok ő” (Zsolt 115,11).

Piros karkötő. Gyakran látni különböző korú és nemű embereken. Hiszik, hogy viselőjét megóvjá a bajoktól, betegségektől, sebesüléstől, megvédi a boszorkánypraktikáktól, ártó szándékoktól, ráolvasástól, szemmel veréstől. Megvallom őszintén, elszomorít, amikor magukat hívőnek mondó emberek piros karkötőt viselnek a kezükön. És hisznek benne. De amiben az élő Isten helyett vagy mellett hisz az ember, az bálvány. Elgondolkodtál már rajta, hogy hogyan is tudná egy piros színű karkötő az embert bármitől is megvédeni?

Van egy gyermekkönyv, *A buyufa alatt* a címe. Rövid, tanulságos történetek találhatók a könyvben. Afrikában játszódnak és a szereplői legtöbbször majmok, zsiráfok, elefántok, zebbrák. Az egyik történet arról szól, hogy két kismajom önfeledten hintázik egy növény indáján a mocsár felett. Azonban minden egyes lendülésnél az inda rostjai egymás után foszlottak el, és végül a két kismajom belezuhan a mocsárba. A mocsár menthetetlenül húzta őket lefelé. Nem volt már semmi reményük,

amikor az utolsó pillanatban egy zsiráf kinyújtotta a nyakát értük, kiemelte őket a mocsárból és egy sziklára állította őket. Ekkor értették meg, hogy hajszálon függött az életük, mert olyanba kapaszkodtak, ami könnyen elszakadt. Menthetetlenül

elvesztek volna, ha nem állnak rá a biztos sziklára, hanem ingoványos dolgokban bíznak.

„Te nemcsak olyan forrás vagy, amelyik engedi magát megtalálni. Te az a forrás vagy, amelyik maga indul el megkeresni a szomszárját.”

(Sören Kierkegaard)

A mi számunkra Jézus Krisztus a biztos szikla, akire neked is „rá kell állnod”, azaz bíznod kell Benne, ha az életednek szilárd alapot akarsz. Nincs értelme tárgyban bízni! Sőt, még az emberekben is sokszor csalódunk. Ezek mind bálvánnyá válnak, ha azt gondolod, hogy képesek minden gondodat megoldani.

„Akik félitek az Urat, az Úrban bizzatok! Segítségetek és pajzsotok ő” – mondja a zsoltáros. Gondold végig, mennyire tudsz egyes helyzetekben Istenben bízni, vagy mennyire fordítasz hátat neki! Mikor és milyen ügyekben jársz ingoványon, vagy hintázol foszló indákon, mint a kismajmok? Mikor tudsz Krisztusra, mint biztos sziklára ráállni, és egyedül benne bízni?

Mindenkinek az életében vannak nehéz időszakok, próbatételek. Biztosan voltak vagy vannak a tiédben is ilyenek. Ha nem akarsz elveszni, ha nem akarod, hogy az ingoványos dolgok téged is lehúzzanak, akkor csak Istenben bízz! Másban bízni nem érdemes!

Szénási Lilla

A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Zsinata a VIII. ciklusa 12. ülésén, amelyre 2014. december 6-án Rimaszombatban került sor, az alábbi határozatokat hozta:

– Megbízta a Zsinati Tanácsot, hogy a ZS-56/2013-as számú határozatában említett ügyirat (eseti bizottság jelentése) alapján tegye meg a szükséges lépéseket. Amíg ez a folyamat le nem zárul, addig ebben a kérdésben a Zsinat semmilyen más beadvánnyal nem foglalkozik.

– Elfogadta a három tárgysorozati ponttal kibővített napirendet.

– A javasolt javításokkal elfogadta a Zsinat VIII. ciklusának 11. üléséről szóló jegyzőkönyvet.

– Elfogadta Fazekas László püspök jelentését egyházunk életéről a VIII. ciklusban.

– Az egyháztagság kérdéskörének jogértelmezése kapcsán kimondja, hogy egyházunk alkotmánya az egyháztagságról – habár négy fokozatban, de – egyértelműen rendelkezik: „Az Egyház tagja az a személy, akit megkereszteltek” [Alk. 5. § (1) bek.]. Emellett az alkotmány ismeri az „önálló egyháztagságot” is, amelynek az a személy felel meg, aki az alkotmányban felsorolt, következő feltételeket együttesen teljesíti: „aki legalább kétévi előkészület után, 13–14. életévében a konfirmálói fogadalmat letette, vagy aki felnőttként hité-

A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Zsinati Elnöksége IX. ülésszakának 1. ülésén, melyre 2015. január 3-án Rimaszombatban került sor, az alábbi közérdekű határozatokat hozta:

– Fazekas László püspök köszöntötte a megválasztott Zsinati Elnökséget, különös tekintettel az elnökség új (Ján Semjan püspökhelyettes és Július Kováč főgondnokhelyettes) tagjaira.

– Géresi Róbert püspökhelyettes a Péld 7,1–3 versei alapján magyarul, míg Ján Semjan püspökhelyettes a Jn 4,1–10 versei alapján szlovákul imádkozott.

– Jóváhagyta, hogy a Zsinat IX. ülésszaka 1. ülése nyitó istentiszteletének végleges liturgiáját a Zsinat elnökei hagyják jóvá, valamint, hogy a vendégek állófogadására a Tatra Szállóban kerüljön sor.

Jóváhagyta, hogy a Zsinat első ülése a nyitó istentisztelet napján 16 órától

EGYHÁZUNK ZSINATA 12. ÜLÉSÉRŐL

ról a gyülekezet előtt nyilvánosan vallást tett, akit az Egyházba befogadtak és az állandó lakhelye szerint illetékes egyházközösségekben gyakorolja vallását, cselekvőleg részt vesz az Egyház munkájában, és folyamatosan hozzájárul az Egyház terheinek hordozásához” [Alk. 5. § (2) bek.]. Az egyházban választójoga van minden olyan önálló egyháztagnak, „aki 18. életévét betöltötte, ha választójogától fegyelmi eljárással meg nem fosztották” [Alk. 6. § (1) bek.]. (Jogi nyelvezettel élve ezt a személyt nevezzük aktív választójogú önálló egyháztagnak.)

Az egyházban egyházi tisztségre választható az az (aktív választójoggal is rendelkező) önálló egyháztag, „aki 21. életévét betöltötte, tevékenyen részt vesz az egyházi munkában és feddhetetlen” [Alk. 6. § (2) bek.]. (A jogi nyelvezetben ezt a személyt nevezzük a passzív választójogot is elnyert önálló egyháztagnak.)

Az egyházközi választói névjegyzékbe az az egyháztag kerülhet be, aki legalább az aktív választói joghoz szükséges feltételeket teljesíti.

– Első és második olvasatban jóváhagyta a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Közalapjáról szóló 1/2009-es számú törvény és az egyházközösségek jogállásáról és társulásáról szóló 4/2011-es számú törvény hatályos

szövegének módosításáról szóló törvényt.

– Nyilatkozatot adott ki az erdélyi Székely Mikó Kollégium ügyében: „Az SZRKE Zsinata megdöbbenéssel értesült a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégium ügyében hozott romániai bírósági ítéletről, mely megfosztja jogos tulajdonosát a Kollégiumtól. Meggyőződésünk szerint a kollégium épülete és az ott folyó szolgálat elválaszthatatlan az Erdélyi Református Egyházkerülettől. A mostani bírósági ítéletben foglalt elidegenítés, illetve a korábbi jogos visszaszolgáltatást végző bizottsági tagok meghurcolása ellene mond mindannak, amit mi református keresztyén egyházként képviselünk. Az SZRKE Zsinata ezúton is kifejezi szolidaritását és testvéri közösségét a megalapozatlan és felelőtlen bírósági döntés által kiszolgáltatott erdélyi reformátusokkal”.

– Jóváhagyta az SZRKE testületeinek és szerveinek névhasználatáról szóló szabályzatot.

– A Marek Kačkoš lelkészi zsinati képviselő és a Re-Mi-Dia nonprofit szervezet igazgatója által a Zsinat VIII. ülésszaka 12. ülésére beterjesztett határozati javaslata kapcsán úgy döntött, hogy megvárja a ZST-176/2014-es számú határozatának teljesülését és majd annak ismeretében dönt.

A ZSINATI ELNÖKSÉG 1. ÜLÉSÉRŐL

folytatódjon két tárgysorozati ponttal: a Zsinati Tanács tagjainak megválasztásával és a Zsinat bizottságainak megválasztásával.

– Határozott arról, hogy a szolgálati területek felosztásának, és az ülésszak célkitűzéseinek megtárgyalását egy erre az alkalomra meghirdetett ülésen fogja megtárgyalni.

– A Zsinati Tanács feladatául szabja, hogy meghatározza, mely projekteket tárja egyházunk a Gustav-Adolf-Werk segélyszervezet elé támogatásra 2016-ban.

– Úgy határoz, hogy amennyiben a Calvin J. Teológiai Akadémia keresni fogja pályázati lehetőségeket a lelkész-továbbképző megszervezésére, egyházunk a média továbbképzésekre, a könyvkiadásra és a médiamunkatársak költségtérítésére fog pályázati lehetőségeket keresni. A presbiteri tovább-

képzésekkel kapcsolatos pályázati lehetőségek felkutatása pedig a presbiteri szövetség feladata lesz.

– Az OTP Bank egy Credo elnevezésű programot dolgozott ki egyházak, gyülekezetek részére, amely olcsóbb számlavezetést kínál, megoldást a perselypénzek banki elhelyezésére, valamint több más kedvezményt is biztosítana még. A Zsinati Elnökség az OTP Bank ajánlatát továbbítja az egyházközösségek részére és megfontolásra ajánlja, hogy nem lenne-e a folyószámla fenntartása az OTP Banknál olcsóbb a jelenleginél. Egyházunk esetleges bankváltásáról a Zsinati Tanács fog határozni.

– Határozott arról, hogy körlevélben hívja fel az egyházközösségek figyelmét a 2015. február 7-ére meghirdetett, a család védelméről szóló népszavazásra.

(Folytatás a 12. oldalon)

(Befejezés a 11. oldalról)

– Fazekas László püspök beszámolt arról, hogy a Német Református Egyház diakóniájának nyolc személyből álló delegációja 2015. június 16–18. között egy nagyobb kelet-európai út részeként, meglátogatná egyházunkat. A Zsinati Elnökség örömmel fogadja a küldöttséget június 16–18. között.

– Fazekas László elmondta, hogy szeretné, ha a zsinati tanácsosok és a zsinati főtanácsos az új ülésszakban is folytatnák munkájukat. A Zsinati Elnökség a tanácsosok megbízatásának kérdéskörét a Zsinati Tanács elé terjeszti, valamint a jelenlegi tanácsosokon kívül, külügyi tanácsosnak Palcsó Attila hetényi lelkipásztort javasolja megbízni.

– Fazekas László elmondja, hogy A. Kis Béla halálával új helyzet állt elő a Kálvinista Szemlét illetően, amit nagyon gyorsan kellett megoldani. A 2014-es év novemberi és decemberi számát Kis Lucia vállalta, de a 2015. évet már meg kell oldani. Kis Lucia kész továbbra is szerkeszteni a lapot változatlan formában, de a szerkesztéshez segítséget kér. Olyan egyezség született, hogy minden egyházmegye megbíz egy-egy személyt, aki ellátná az egyházmegye tudósítói feladatát. Eddig az egyházmegyék a következő személyeket nevezték meg a feladatra: Vámos Béla (pozsonyi), Ambrus Erika (barsi), Fejes Ágnes (gömöri), Györky Szilvia (ungi) és Juraj Brecko (ondava-hernádi). A Zsinati Elnökség a Kálvinista Szemle kiadását az elkövetkező fél évben a jelenlegi formában kívánja foly-

A ZSINATI ELNÖKSÉG 1. ÜLÉSÉRŐL

tatni, valamint a legközelebbi ülésén egy szerkesztőbizottságot nevez majd ki, amelynek a feladata lesz a Kálvinista Szemle további kiadásának előkészítése.

– Jóváhagyta a 2015-ös évre szóló – a Zsinat, a Zsinati Tanács és a Zsinati Elnökség – üléseinek tervezett időpontjait tartalmazó eseménynaptárt.

– A Gustav-Adolf-Werk segélyszervezet levélben tájékoztatta egyházunkat, hogy 2017. május 20-án az evangélikus Kirchentag és a világkiállítás keretén belül készülnek a reformáció 500. jubileumát megünnepelni, továbbá kéri a reformációt ünneplő egyházakat, hogy írásban jelentsék, melyik egyház milyen rendezvénnyel kívánja ünnepelni a jubileumot. A Zsinati Elnökség úgy határoz, hogy egyházunk a 2017-es évben az évforduló kapcsán meghívja a Generális Konvent ülését, Komáromban 2017. október 29-én ünnepi istentiszteletet tart, közösen a Selye János Egyetem Református Teológiai Karával szakmai konferenciát szervez két helyszínen a reformációról, valamint a szlovák gyülekezetek számára is októberben tart egy ünnepi reformációi istentiszteletet.

– Tudomásul vette a Gustav-Adolf-Werk segélyszervezet által felkínált ösztöndíj lehetőségét és igyekezni fog diákokat vagy lelkészeket küldeni ezekre az ösztöndíjakra.

– Géresi Róbert püspökhelyettes elmondta, hogy az elmúlt hat évben 0,13 euró kilométerdíj volt meghatározva a

szolgálati utak térítésére, ami nagyjából az üzemanyagköltségre elegendő. Ezt a tényt inkorrektnek tartja mindazokkal szemben, akik saját autóval abszolválják a szolgálati utakat. Tájékoztatott arról, hogy az Abaúj-tornai Református Egyházmegyében 0,20 euró kilométerdíjat állapítottak meg.

Jelenleg a Zsinati Elnökség ZSE-22/2009-es számú határozata foglalkozik ezzel a kérdéssel. A Zsinati Elnökség úgy határoz, hogy 2015. január 1-től egyházunk a szolgálati autókkal abszolválta szolgálati utakért továbbra is üzemanyagköltséget fog téríteni. Amennyiben a lelkipásztor vagy egyházi tisztségviselő szolgálati útra a saját tulajdonában levő, nem szolgálati autóként vezetett gépkocsit kíván igénybe venni, egyházunk beleegyezésével csak akkor teheti, ha beleegyezik a 0,20 euró kilométerdíjba és vállalja a szolgálati út során keletkezett vagy okozott kár térítését. A ZSE-22/2009-es számú határozatának egyéb rendelkezései továbbra is hatályban maradnak.

– Géresi Róbert püspökhelyettes tájékoztatott arról, hogy a Zsinat megbízásából egy bizottság három éven keresztül szervezte a lelkésztoábbképzőket. A tisztújítással a megbízatás lejárt, a lelkésztoábbképző közelgő időpontja miatt viszont sürgős lenne lépni ebben a kérdésben. A Zsinati Elnökség javasolja a Zsinatnak, hogy a IX. ülésszakban is Géresi Róbert püspökhelytestet bízta meg a lelkésztoábbképzők szervezésével.

2014. november 29-én a pozbai gyülekezet adott otthont a Barsi Református Egyházmegye szavalóversenyének, amelyre a hitről és a hazáról szóló költeményekkel lehetett jelentkezni.

Istennek hála, a barsi egyházmegye református iskoláinak tanulói közül többen is beneveztek a versenyre. Az alkalmat **Dukon András**, helybeli lelkipásztor kezdte az *ApCsel* 17,26–28 alapján elmondott igei üzenetével. A zsűri (**Benyovszky Mánya Ágnes** pedagógus, publicista; **Kiss Éva** tanár, presbíter valamint **Kassai Gyula** lelkipásztor) öt kategóriában díjazta a harminc résztvevőt.

Ez az örömteli és emlékezetes alkalom aztán egy nagy közös ebéddel zárult.

–da–

Pozba volt a helyszín Szavalóverseny a barsi egyházmegyében

Dukon András helybeli lelkipásztor megnyitja az alkalmat

Örömnép volt 2014. november 30-án, advent első vasárnapján Nagykálnán. Pusztulásának hetvenedik évfordulójára a református templom teljesen megújult. A II. világháború után évtizedekig romokban, puszta falaival, csonka tornyával várt a feltámadásra. Tizennégy esztendőnyi munkafolyamat után hangzott a hálaének sokak szívéből és ajkáról, Istenünk mai csodája láttán.

Az ünnepség résztvevői (mintegy négyszázan), három órára gyülekeztek. Az istentisztelet igehirdetőjével, **Fazekas László** püspökkel **Kiss Pál**, az egyházmegye esperese végzett szolgálatot. **Szathmáry Zsuzsanna**, a gyülekezet lelkipásztora köszöntötte a megjelenteket, a barsi gyülekezetek képviselőit, lelkipásztorait. **Tóth Zoltán** lelkipásztor, az építkezési munkák vezetője, vetítéssel egybekötött beszámolót tartott a templom történetéről és a felújítás folyamatáról. A gyülekezet 88. évében járó gondnoka, **özv. Jakab Endréné**, **Violka néni** adta át az alkalomra készí-

A gyülekezeti életet ismerők számára nem titok, mennyire átalakítja a közösségi életet egy templomfelújítás. Nálunk Somorján, májustól újul Isten ezeréves háza, emiatt semmilyen ambíciónk nem volt, hogy koncert vagy egyéb rendezvény szervezésébe kezdjünk. Ám Istennek más tervei voltak...

Még nyáron hívott **Németh Imre**, a felvidéki magyar zenei élet egyik neves képviselője, hogy december 13-án méltó helyen szeretne az I. világháború áldozatainak emlékére egy koncertet szervezni, és a templomunkra gondolt. Nem tudtuk ugyan előre, hogy milyen állapotban lesz az épület, de a történelmi kötődés, valamint a százéves évforduló súlya miatt a gyülekezet gondnoki tanácsa úgy döntött, helyet adunk a koncertnek. Ősszel még javában tátongtak a régészeti kutatás aknáit a templom belsőjében, amikor **Csikmák Mónika**, a Ghymes zenekar menedzsere azzal a kéréssel fordult hozzánk, hogy a Kossuth-díjas zenekar karácsonyi koncertjéhez keres méltó helyszínt. Úgy gondolták, hogy az éppen felújítás alatt lévő somorjai református templom lenne a legmegfelelőbb, és vendégszereplésükkel örömmel járulnak hozzá a költségekhez. Az ötlet meredeknek

Romokból újra templom épült NAGYKÁLÁN MEGTÖRTÉNT A CSODA

tett, templomunkat ábrázoló ajándék-tárgyakat.

Az egybegyűlteket köszöntötte **Grezsa István** miniszteri biztos, aki **Haraszti Attila** főosztályvezetővel együtt képviselte a Miniszterelnöki Hivatal Magyarországról. Rövid beszédet mondott **Harmati Zsolt**, Magyarország Po-

zsonyi Nagykövetségének ideiglenes ügyvivője és **Éhn László**, helybeli polgármester.

Isten dicsőítésében énekkel és zenével részt vettek a helyi kántoron, **Ke-**

vély Jánoson és **Mészáros Szilvia** karvezetőn kívül, **Tóth Tamás**, **Szilágyi Csaba**, valamint az érsekkétyi gyülekezet kórusának tagjai, orgonán kísért **Szabó Margaréta**, csellón **Rácz Zoltán** és fia **Levente**, harsonán **Medve Anita**, hegedűn **Ortutay Orsolya** és énekszóval **Kovály Erzsébet** pilismaróti lelkipásztor szolgált. „Az Úr csodásan működik...” kezdetű énekünk csendült fel zárásként, szívből jövő hitvallásként. Az istentiszteletet követő szeretetvendégségre mindenki hivatalos volt.

Advent kapujában, a meghitt várakozás, az előretételezés, készülődés ideje tartott. Az ünnep előrevetített fénye találkozott egy templom feltámadásának ragyogásával. Dicséret, dicsőség, tisztesség és hálaadás Istenünknek!

Tóth Zoltán

„Falu végén van egy házikócska...” Szubjektív élménybeszámoló Somorjáról

tűnt, de a részletek tisztázása után rábólintottunk, és megegyeztünk, hogy december 21-én kerül sor a koncertre. A koncert költségeit **Berényi József**, Nagyszombat megye alispánja, **Bárdos Gábor**, Somorja polgármestere és **Lovász Attila**, a Pátria rádió főszerkesztője vállalták magukra. Részbe volt még a kérésnek, hogy jó lenne egy gyerekkórusral gazdagítani az előadást. Így egyszerre fogott lázas munkába a gyülekezet, hiszen az ünnepi előkészületek mellett, a

Edit és **Varga János**, beszerelve a gyülekezet munkatársait és családjait, rendbe hozták és kitakarították a templomot decemberre.

A december 13-i koncert változatos volt és gazdag. Helyet kaptak benne zoboralkái virrasztó énekek, klasszikus zenei művek, rézfúvós darabok, különféle népi és egyházi énekelt imádságok, versek. A fellépők somorjai, pozsonyi és környékbeli zenészek, énekesek, előadók voltak, akiknek köszönhetően méltó hangulatban történt az I. világháború áldozatairól való megemlékezés.

A Ghymes koncert szervezését kicsit bonyolította, hogy a Pátria rádió egyenes adásban vállalta a közvetítést, így **Baráth Benjámint** gondnokunk egyszerre tartotta a kapcsolatot a hangosítást lebonyolító vállalattal és a rádió hangmérnökeivel. A kórus próbáján egyre jobban látszott, hogy a Ghymes Mendikája elevenséget hordoz, amire a gyereklélek örömmel és felszabadultsággal reagál. A szövegeket szinte fejből megtanulták, a dallamokat pedig szinte alig kellett tanítani. A szülői közreműködésnek köszönhetően az izgalomhoz igazi lelkesedés is társult. Itt illik megköszönni **Lukács Erika**, **Komzsik** (Folytatás a 14. oldalon)

templom belső terének rendbetételéhez hozzáadódott a gyerekkórus szervezése. Feladat volt bőven. Ám Isten a terhek között megmutatta, hogy Vele nincs lehetetlen. Gyülekezetünk gondokai, **Bucsuházy István**, **Baráth Benjámint**, **Hanusz**

(Befejezés a 13. oldalról)

Diana, Gyén Mónika, Pongrácz Erika és **György Sarolta** közreműködését, akik kiváló pedagógiai érzékkel fogták össze a gyerekeket, valamint **Varga Márta** és **Bodó Erzsébet** munkáját, akik gyönyörű felépőruhákat varrtak a kórus számára.

Már a koncert előtti összejövetelen látszott, hogy nem lesz gond, sőt. A kezdésre – Isten kegyelméből – minden összeállt, és a zsúfolásig megtelt templom gyülekezete különleges élménynek lehetett részese. Az egybegyűlteket és a Pátria rádió hallgatóit **György András** lelkipásztor és Berényi József, Nagyszombat me-

„Faluvégén van egy házikócska...” Szubjektív élménybeszámoló Somorjáról

gye alispánja köszöntötte. Majd megszólalt az első akkord... **Szarka Tamás** és **Szarka Gyula** népzenei motívumokkal gazdagított dallamai és szövegei mindenkit magával ragadtak. A közel másfél órás koncert során tapasztaltakat nehéz szavakba önteni. Láttatni kellene hozzá az éneklő gyerekek arcán a lelkesedést, a padokban ülő szülők büszkeségét, a zenészek örömét, a közönség ragyogó tekintetét. Talán nem túlzás azt mondani: a

templomban karácsony volt, olyan igazi, Betlehem-illatú, csillagfényes, boldog karácsony. Nem a faluvégén volt az a házikócska, hanem Somorján, a református templomban, ahol volt egy rengengő bölcsőcske, és együtt énekeltek sok százan: „Aludj, aludj, Istennek Báránya, szerelemből jöttél a világra...”.

Áldott vagy, Úr Jézus Krisztus, hogy eljöttél köznénk!

–gya–

valamikor az övé volt. Tóth Kálmán bárhová került élete során, nagy alázattal és megújult étellel szolgált mindenütt, és szolgálatát mindig ébredés követte, mert a tiszta evangéliumot hirdette – mondta el bevezetőjében a püspök. Majd utalt arra, hogy ez a hit indított sokakat arra, hogy nagy dolgokat tudjanak véghezvinni, hogy mindenütt Krisztust hirdessék: mindez ösztönzőleg hathat ránk is. Tóth Kálmán egész életét hálaáldozattal Istennek szentelte – mondta többek között nyitó beszédében Fazekas László püspök.

Az alkalom fő részét az az egyórás előadás töltötte ki, amelyet **Galo Vilmos**, a komáromi Duna Menti Múzeum történésze tartott Tóth Kálmánról, aki előadása végén ezt mondta: Tóth Kálmán személyében a szlovákiai magyar belmisszió egyik legkiválóbb képviselője távozott az élők sorából.

Tóth Kálmán szülőfalujának jelenlegi lelkipásztora, **Csernyíkné Tóth Magdolna** is szólt a megjelentekhez, aki Tóth Kálmán családjának átadta emlékül a lelkipásztor keresztelési anyakönyvi kivonatának másolatát, valamint egy koszorút, hogy helyezték a lelkipásztor duna-szerdahelyi sírjára. **Ambrus Erika**, ipolypásztói lelkipásztor is megemlékezett volt elődjéről (Tóth Kálmán négy éven keresztül szolgált a pásztói gyülekezetben). A megjelentek közül **Édes Dezső** Marcelházáról és **Kuczy Lajos** garmmikolai lelkipásztor is szólt a Tóth Kálmánhoz kapcsolódó emlékeiről, **Kassai Gyula** lévai lelkipásztor pedig az elhangzottak alapján jövőbe mutató gondolatait osztotta meg a hallgatósággal. **Ráczné Édes Jolán**, a Diakonia Reformata igazgatója beszélt a lelkipásztor marcelházai kötődéséről és felolvasta a Prágában élő, 91 éves **Csémy Lajos** professzor, nyugalmazott lelkipásztor szeretetteljes sorait Tóth Kálmánról.

A megemlékezés Fazekas László püspök áldásával zárult.

Iski Ibolya

FŐHAJTÁS EGY HITELES ÉLET ELŐTT Tóth Kálmánra emlékeztek Komáromban

Tóth Kálmán 1904. december 5-én, egy hétgyermekes, szegény földműves családban ötödik gyermekként született Nagypeszekén. Ötévesen elvesztette az édesanyját. Már gyerekként napszámba járt, mivel azonban kiváló tanuló volt, Patay Károly esperes ajánlására a pápai református gimnáziumba küldték tanulni. 1920-ban, a történelmi viharok miatt, kénytelen volt visszatérni Csehszlovákiába, majd 1926-ban az ipolysági állami gimnáziumban érettségizett. A Losonci Református Teológiai Szemináriumban fogalmazódott meg benne a gondolat: a református ifjúsági munka területén szeretne munkálkodni.

Segédlelkész lett Léván, Hontfüzesgyarmaton, a katonaság után Komáromba került Galambos Zoltán lelkész mellé, mely időszak a lelki növekedést jelentette számára. Nagy hatással volt rá Nehézy Károly lelkipásztor, aki Marcelházán végezte akkoriban áldásos szolgálatát, s akivel együtt lendületet vittek az egyház ifjúsági munkájába: bibliaköröket, konferenciákat szerveztek, újságot adtak ki és létrehozták a Timóteus Szövetséget.

1936-ban kötött házasságot a komáromi Tárnok Gizellával, akivel a kárpátaljai Feketeardón kezdtek közös életüket: ott lett a gyülekezet lelkipásztora. De egy év után visszakerült a komáromi egyházmegyébe: árvaházi lelkész lett Kiskoszmályon, ahol nagyon élénk volt a lelki élet. A tehetséges árva gyerekek felkarolásáért a Timóteus-mozgalom fiataljai 1938-ban Komáromban megépítették a Timóteus-palotát, ahová aztán Tóth Kálmán is beköltözött a családjával, mert rábízták az árvák felkigondozását. A második világháború után a jogfosztottság évei következtek a magyarok számára, államosították az árvaházat is, így Tóth Kálmánék kénytelenek voltak el-

hagyni az otthont. A lelkipásztor – szolgálatának célját és módját azonban mindig a lehetőségekhez igazítva – folytatta missziói lelkipásztori szolgálatát. 1947-ben azt a nagyon nehéz szolgálatot kapta feladatul, hogy kutassa fel a csehszlovák szudétanémét területekre kitelepített magyarokat. Az ő feladata lett a lelkigondozásuk, 1951-től pedig két szemeszteren keresztül kinevezett docensként oktatta a magyar teológushallgatókat a prágai Koménusz Evangélikus Teológiai Kar gyakorlati teológiai tanszékén. 1952-ben viszont felsőbb utasításra innen is visszahívták, és végül a barsi egyházmegye-ben, Ipolypásztón kapott lelkési állást,

Galo Vilmos történész egyórás előadást tartott Tóth Kálmán munkásságáról

ahol a tőle megszokott lendülettel folytatta missziói munkáját. Fiatalon, 52 éves korában itt érte a halál.

Mindezt és ettől még jóval többet hallhattak Tóth Kálmán lelkipásztor életéről, akik részt vettek december 15-én a missziói lelkipásztor születésének 110. évfordulója alkalmából szervezett megemlékezésen a komáromi templomban. Az ünnepséget a Diakonia Reformata közösen szervezte a komáromi egyházközséggel.

A megemlékezést **Fazekas László** püspök, komáromi lelkipásztor nyitotta meg, aki elmondta, hogy olyan Énekeskönyvet használ, amelybe Tóth Kálmán neve van beírva, s így feltételezi, hogy az

2014. december 20-án, adventi istentisztelet alkalmával karácsonyi csomagosztásra került sor az ún. *Karácsonyi Gyermek hadművelet (Operácia vianočnej diela)* keretében Szilicén és Borzován a Szalóci Református Gyülekezet és a Szalóka Polgári Társulás tagjainak közvetítésével és szolgálatával.

A cipős doboznyi szeretet sok gyermek számára jelentett örömet és az ajándékozók szándéka szerint rámutat Isten ajándékára: Jézus Krisztusra, akit értünk adott szeretetből, hogy aki hisz Őbenne, ne legyen elveszett, hanem örök élete legyen. Jó volt átélni az Istenről szóló bizonygatótételt a szalóci roma fiatalok Istent dicsőítő zenélésén keresztül, az igehirdetés és a **Borzy Bálint** gondnok által tartott szeretetsomagokról szóló tájékoztató által csak úgy, mint a Szalóka énekes szolgálata és a vendéglátó gyülekezetek szeretetén, szeretetvendégségén, az együtt átélt szeretetteljes közösségen keresztül is. Sokakat „megtalált” az ajándék, amikor ép-

Adtunk, mert mi is kaptunk Szilice, Borzova, Vígtele

pen olyan dolgot kaptak, amire szükségük volt, aminek nagyon-nagyon örültek.

✱

Ugyancsak örömet szerzett és a még konkrétabb segítségnyújtás jegyében ment végbe az az ún. *Kék vödör* segélyakció is, melyet a Magyar Református Szeretetszolgálat kezdeményezésére az Aggtelek, Jós-

vafő és környékbeli gyülekezetek támogatattak tartós élelmiszerek gyűjtésével és

juttattak el a vígtelkei és Vígtelek-pelsőci kolónia rászoruló, nyomorúságban, szegénységben szenvedő családjai számára, könnyebbé téve számukra a karácsony előtti időszakot. Az adományt **Mező Arnold**, Aggtelek-jósvafői lelkipásztor kísérte és részben szállította is a helyszínre, ahol tájékozódhatott is a nyomorúságban élő családok helyzetéről, lakhatási körülményeiről, mely alapján nyilvánvaló volt, hogy jó helyre került a támogatás.

Mindkét alkalomért dicsőség Istennek, aki szeretetével megáldott bennünket minden lelki áldással a Krisztuban! És hálás szívvel köszönjük mindenkinek a segítségnyújtását, aki bármilyen formában támogatatta, segítette, szervezte ezen akciók létrejöttét, megvalósulását.

André János–Borzy Bálint

lázadás, sértődöttség, panasz, hanem józanság, tisztánlátás és eltökéltség. Elkezdtem Rá felnézni magamban, mert olyan hangnemből beszélt a felvidéki magyar sorsról, amelyet addig nem hallottam. Ez az ember szerelmes Gömörbe, Felvidékbe, mélyen elkötelezett Jézus Krisztus és a református egyház iránt – szüremlett le bennem.

A félhomályban, ami most írás közben körülvesz, ugyanez az érzés hintáztatja a lelkemet, mert hiányzik, akinek a lendületét köszönhetem. Illetve, nehéz megbékelni a tudattal, hogy nem kiált be senki a kapun keresztül: AVE! Köznépi származású lelkészként sokszor szembesültem azokkal, hogy fura nemesi dolgok vannak Pistának. Rögeszmék, elvi örökségek, hagyományok, arisztokratikus egyházi kultúra, és mindehhez kötődő darabos gyakorlatiasság.

Ilyen „úri huncutságnak” tudom be a halálát is. Úgy ment el, mint akinek Ura van. Aki iránt kétség nélküli engedelmességgel tartozik. Hátra hagyva mindent és mindenkit, mert szólították.

Január 15-én lenne 60 éves. Most én mondom (írom), hogy AVE! Azzal a hanglajtéssal és tagolással, ahogyan a Krisztusban elrejtett életet üdvözli az ember. Hiszen „*Ha pedig meghaltunk Krisztussal, hisszük, hogy vele együtt élni is fogunk. Hiszen tudjuk, hogy Krisztus, aki feltámadt a halottak közül, többé nem hal meg, a halál többé nem uralkodik rajta. Mert aki meghalt, az meghalt a bűnnek egyszer s mindenkorra, aki pedig él, az az Istennek él*” (Róma 6,8–10).

György András

Most én mondom, hogy AVE!

Január 15-én lenne 60 éves Batta István

Nemrég szemetet szedtem a gyerekek után az udvaron. Egy hórihorgas ősz alak haladt el a kerítés előtt. Ledermedtem. Szinte vártam az ismerős harsány kiáltást: AVE! Az ember, aki a dermedten álló, figyelő lelkész észrevette, igencsak meglepődött. Lesütötte a szemét, majd tovább-sietett.

Igen, egy pillanatra azt hittem, hogy Batta Pista jön hozzám...

Egészen a mai napig nem volt módomban, hogy tisztességesen meggyászoljam a barátomat, kollégámat. Ám késztetést érzek, hogy személyes emlékeim egyikét megosszam erről a nemes emberről, aki 51 évesen lett egyházunk segédlelkésze Somorján. 25 éves voltam akkor, amikor ki-nevezték hozzánk a teológia után. Érdekes helyzetet teremtett a kettőnk között lévő korkülönbség, aminek – Pistára jellemző módon – leginkább Ő örült. Értetlenül ültem előtte a kertben, és hallgattam az ambícióit. Nemesi származásával, parlamenti képviselői múlttal, politológiai képzettséggel, az ötödik x után ült előttem egy ember, aki egész életében arra készült, hogy református lelkipásztor lehessen. Kacagva, felszabadultan mondta: Íme, itt vagyok! Lelekipásztor vagyok! Vele nevettem, mert a jókedvének nem nagyon lehetett ellenállni. Látna a kiváltott hatást, előhozakodott egy kérdéssel, ami láthatóan igencsak foglalkoztatta: – Szerinted hogyan prédikálok? – Nehezen – böktem ki reflexből, de a szó elhangzásának pillanatában már el is szerettem vol-

na harapni a végét, mert féltem, hogy sérti. – Tudom – jött a gyors válasz. Az ölében lévő mappát kinyitotta, tollat ragadott, és így szólt: – Figyelek, szerinted hogyan javítsak rajta? – Elkezdtünk beszélgetni a természetességről, a színpadias tónust nélkülöző megszólalásról, az egyszerűségről, az igeszerűségről. Közben jegyzetelt. Éreztem, hogy egy izzadságcsepp megindul a tarkómról, és végigfut a hátamon. Észrevette a zavaromat, és félbeszakított: – Nem kell megijedni, én csak meg akarom tanulni, jobb akarok lenni – mondta határozottan.

Ránk esteledett, közben megittunk egy üveg bort, bebarangoltuk Gömört, átvettük Trianont. Ott és akkor döbbsentem rá, hogy egy magyar nemesemberrel beszélgetek, aki tudatában van a sorsnak, ami neki osztályrészül jutott. Nem volt benne

Államtitkári megbeszélés. December 2-án egyházunk püspöke, Fazekas László, főgondnoka, Fekete Vince és püspöki titkára, Molnár Árpád, megbeszélést folytatott Soltész Miklóssal, az Emberi Erőforrások Minisztériumának egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkárával, aki informálódott egyházunk helyzetéről, a társadalomban betöltött szerepéről és a mindennapok nehézségeiről. A találkozón meghívott vendégként jelen volt Kiss Róbert római katolikus püspöki helynök is.

Adventi fogadás. Magyarország köztársasági elnöke, miniszterelnöke és az Országgyűlés elnöke meghívására Fazekas László püspök is részt vett december 4-én a Sándor-palotában azon az adventi találkozón, melyet a kisebbségben élő egyházak képviselői számára adtak.

Cikluszáró Zsinat. December 6-án zajlott az SZRKE VIII. Zsinatának 12. cikluszáró ülése, amelynek nyitó istentiszteletén Fekete Vince főgondnok és Fazekas László püspök átadták a Pálóczi Cinke István-díjat, melyet Erdélyi Géza nyugalmazott püspök vett át a díjazott Csényi Lajos nyugalmazott professzor megbízásából, aki idős korára való tekintettel nem tudott jelen lenni az ünnepségen.

Karácsonyi együttlét. December 16-án az Ökumenikus Lelkigondozói Szolgálat pozsonyi központjában a tábori püspök meghívására, mint a Szlovákiai Egyházak Ökumenikus Tanácsának al-elnöke, karácsony előtti együttlétén vett részt Fazekas László püspök.

Hanuka. Fazekas László püspök a Pozsonyi Izraeli Nagykövetség meghívására december 18-án fogadással egybekötött hanukán vett részt.

Ópusztaszeri ünnepség. December 19-én igehirdetéssel szolgált egyházunk püspöke az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékparkban. A karácsonyt megelőző ünnepségnek az emlékparkban már hagyománya van, melyen mindig egy-egy határon túl élő magyar közösséget látnak vendégül. Idén a felvidékieket hívták meg és a felállított karácsonyfa is a Martos részét képező Kingyesről (itt született a Feszty-körkép vázlata) érkezett Ópusztaszerre.

Magyarországi tisztújítás. Magyarország mind a négy egyházkerületében is lezajlottak a választások. A Dunamelléken, a Dunántúlon és Tiszáninnen is folytathatja tovább munkáját az eddigi elnökség, csupán a Tiszántúlon történt változás. A Dunamelléki Református

Egyházkerület püspöke Szabó István, egyházkerületi főgondnoka Tőkéczi László lett. A Dunántúli Református Egyházkerületben Steinbach Józsefet választották meg újból püspöknek és Huszár Pált egyházkerületi főgondnoknak. A Tiszáninnen Református Egyházkerület élén maradt továbbra is Csomós József püspök és Ábrám Tibor egyházkerületi főgondnok. A Tiszántúli Református Egyházkerület püspökévé Fekete Károlyt és egyházkerületi főgondnokká pedig Adorján Gusztávot választották.

Holland vendégek a Firesznél. Január 10-én egyeztető beszélgetés zajlott a Firesz – Duna Mente komáromi irodájában a holland HOE szervezet két munkatársával. Adré Lichtendonkot és Gerit van Dijkot Süll Tamás fogadta négy Firesz-munkatárssal (Bugyi Ágnes, Császár Eszter, Fekete Vince, Gyurcsis Júlia). Az alkalmon jelen volt Sasák Attila kamocsai lelkipásztor is. A megbeszélés témáját képezte, hogy miképp tudnák a tiniket hozzásegíteni, hogy rendszeresen olvassák a Bibliát, valamint szó esett a Firesz új, gyülekezetorientált stratégiájának célkitűzéseiről is.

Zsinati alakuló ülés. Az SZRKE IX. Zsinata alakuló ülésének nyitó istentiszteletére 2015. január 17-én kerül sor a rimaszombati református templomban.

Rendkívüli egyházmegyei közgyűlések. A pozsonyi egyházmegye élére január 18-án iktatja be egyházunk püspöke Somogyi Alfréd esperest és Molnár Rudolf egyházmegyei gondnokot az apácászakállasi református templomban. A komáromi egyházmegye élére február 1-jén iktatja be egyházunk püspöke Szénási Szilárd esperest és Gál Sándor egyházmegyei gondnokot a martosi református templomban. A barsi egyházmegye

Izraeli út

2015. március 1-je és 8-a között ismét lehetőség nyílik részt venni egy izraeli kiránduláson. Az idegenvezető Jaroslav Rindoš római katolikus pap, az út lelki részének felelőse pedig Domonkos Erika, a Kassai Szlovák Református Egyházközség lelkipásztora lesz. Ismét meglátogatjuk azokat a helyeket, amelyek nagy jelentőséggel bírnak az üdvtörténetben. Ár 715 euró és 110 USD.

Közelebbi információkat az alábbi címen és elérhetőségeken lehet szerezni: Erika Domonkosová, Na záhumní 17, 040 15 Košice V., tel.: 055/6841 596, 0903/914 964, 0917/350 174.

e-mail: domonkosovaerika@gmail.com.

élére január 31-én iktatja be egyházunk püspöke Kassai Gyula esperest és Kiss Pál egyházmegyei gondnokot a Lévai Czeplédi Péter Református Gimnáziumban.

Pedagógusok bibliaismereti versenye. A Komáromi Református Egyházmegye szervezésében 2015. február 14-én ismét sor kerül a pedagógusok bibliaismereti versenyére a bátorkeszi Fíreszke Gyermek-, Ifjúsági és Konferencia-központban, melyre az egyházmegye valamennyi gyülekezetéből várják a pedagógusokat. Jelentkezési határidő: 2015. január 31.

A Pátria rádió református műsorai:

Február 1-jén, a 7.05-kor kezdődő műsorban Szabó Krisztián nagyidai lelkipásztor a vak Bartimeus meggyógyításáról szól a hallgatókhoz.

Február 15-én, 7.05-kor a természetlen fügefá elszáradásának példázatát hozza közelebb a hallgatókhoz Szénási Lilla martosi beosztott lelkipásztor.

Március 1-jén, 7.05-kor a feltámadással kapcsolatos kérdésekről szól a hallgatókhoz Orémus Zoltán esperes, kassai lelkipásztor.

A Világosság másnapi (hétfői) ismétlésének kezdési időpontja: 13.05.

(A műsor a közvetítést követő naptól meghallgatható a Sola rádió honlapján is: <http://refradio.eu/radio/sola/>)

Szerkesztő-műsorvezető: Iski Ibolya

KÁLVINISTA SZEMLE

A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház hivatalos lapja. A kiadó címe:

Jókai u. 34., 945 01 Komárno.

Cégbejegyzési szám: 00179191

Megjelenik havonta.

Főszerkesztő: Fazekas László

Szerkesztő: Kis Lucia

Titkár és lapterjesztő: Kis Lucia

Előfizethető a református lelkészi

hivatalokban és a szerkesztőség címén.

Előfizetési díj: egy (kalendáriumi) évre 4,20 euró.

A lapterjesztést a szerkesztőség végzi: 930 10 Dolný Štál (Alistál) 386.

E-mail: ksz@reformata.sk

Telefon: 031/55 90 141 (egyben fax és üzenetrögzítő is)

A kéziratokat nem őrzük meg, nem küldjük vissza, rövidítésük és szerkesztésük jogát fenntartjuk.

Nyomdai előkészítés: Kis Lukács

Nyomja: Reproffset, Dunaszerdahely ISSN: 1335-7298

Nyilvántartási szám: EV 3628/09